

АВАНГАРД

ФОТО-ІЛЮСТРОВАНІЙ

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

РІК XVII

Ч.: 1 (69)

diasporiana.org.ua

А В А Н Г А Р Д VANGUARD

журнал для молоді.
Офіційний пресовий орган
Центральної Управи
Спілки Української Молоді.
Виходить щотири місяці.

Official Press Organ of
The Central Committee,
the Ukrainian Youth Association
(in exile).
quarterly

Редакційна Колегія: м-р. ГАНОВСЬКИЙ Є., ДЕРЕМЕНДА Я.,
м-р. КОВАЛЬ О., КІС Т., КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ І. (головний редак-
тор), д-р КУШНІР М., ЛЕНИК В., м-р. МИКУЛА В., інж. ОЛЕСЬКІВ
В., м-р. ОЩІПКО Г., д-р СТЕБЕЛЬСЬКИЙ Б.

Редакційне листування і матеріали надсилати на адресу:
»Авангард«, 49, Linden Gardens, Notting Hill Gate, London, W.2.,
England

Адреса Адміністрації: "Avantgarde", 72 Bld Charlemagne,
Bruxelles IV., Belgique

АДРЕСИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ І КРАСВИХ УПРАВ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

та представників »Авангарду«:

Union de la Jeunesse Ukrainienne
(Центр. і Красва Управи)
72, Bld. Charlemagne,
Bruxelles IV., Belgique.

Ukrainian American Youth
Association, Inc.,
P.O. Box 211, Cooper Station,
New York 3, N.Y.
U.S.A.

Ukrainian Youth Association,
140 Bathurst Street,
Toronto, Ont.,
Canada.

Ukrainian Youth Association,
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate,
London, W.2., Gr. Britain.

Mr. W. Maykowsky,
51 Northcott Rd.,
Lalor Park, N.S.W.
Australia.

"Prosvita" (SUM)
c. Soler 5039
Buenos Aires, Argentina

Ukrainischer Jugendverein.
Zeppelin Str. 67,
München 8,
Germany

Union de la Jeunesse Ukrainienne
26, rue de Montholon
Paris 9e, France.

Sr. Jose Pawlyschyn,
Catia Alta Vista,
Calle Transversal 2A N-11B
Caracas, Venezuela.

Sr. Bohdan Bilynskyj (SUM)
Rua Piaui, 205 — Ap. 3,
Sao Paulo, Brazil

Sr. Iv. Lytvynovycz
Casilla de Correo 70
Encarnacion, Paraguay.

Дівоча частина танцювального гуртка Осер. СУМ-у в Звартбергу.
БЕЛЬГІЯ. (Див. фото на обкладинці)

АВАНґАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(Наука, знання, література,
суспільно-політична думка)

ІЗ ЗМІСТУ:

Стор.

В. Островський: Скорбна Мати (Великоднє)	3
Юрій Клен: Кризь Великодні...	10
Г. Овчинко: Перемогти «кризу росту»	15
Д-р М. Кушнір: До завдань СУМ-у	19
— З Комунікату про Конгрес СУМ	25
— З'їзд СУМ в Британії	29
Ірина Н.: Табір СУМ в Австралії	32
О. Заздрієний: Коли юнацтво р'шає?	36
І. К.: «Крилаті» — новий журнал СУМ-у	38
Прсф. П. Савчук: Геній Шевченка	40
А. Микулин: Аналіз духового обличчя української молоді на рідних землях	45
І. Брозницький: Вербовий листочок	51
Б. Курилас: Демостен і тінь осла	55
Ольга Мак: За гріхи батьків (оповідання)	56
— Люї Брейль	63

(Від Ред. Попереднє число журналу треба рахувати як 4 (68) в 1962 р.)

Рік XVII

Ч.:1 (69)

1963

З нагоди свята Христового Воскресіння

вітаємо Ієрархів обох Українських Церков, а особливо довголітнього Мученика за Христову Віру, Голову Української Католицької Церкви в Україні, Архiepіскопа-Митрополита

Йосифа Сліпого,

та бажаємо Його Високопреосвященству здоров'я, довгих років життя і плідотворної праці для добра повіреного Йому стада вірних. Незалежно від віровіповідання, українська молодь бере собі Ваше Високопреосвященство за приклад християнської і національної мужности, героїзму і хрустальних моральних чеснот. Вітай Владико!

В ці радісні для Христової Церкви дні вітаємо наш багатостраждальний народ, а зокрема його героїчну молодь, яка веде уперту, але багатонадійну боротьбу за суверенність України. Бажаємо їм перетривати лихоліття, пам'ятаючи наш християнський і національний клич-привіт:

**ХРИСТОС ВОСКРЕС — ВОСКРЕСНЕ Й ВОЛЯ
У К Р А Ї Н И !**

Вітаємо також всіх українців на чужині, членів Спільки Української Молоді, а зокрема Почесного члена СУМ проф. Григорія ВАЩЕНКА і бажаємо Йому всього добра з нагоди Його 85-річчя!

Ц е н т р а л ь н а У п р а в а С У М

Христос Воскрес!

СКОРБНА МАТИ

Володимир ОСТРОВСЬКИЙ

I

Марія давно не мала вісток про Ісуса. Аж в останнім часі, коли з північних частин Палестини почали йти та їхати різні люди на свято пасхи до Єрусалиму, довідалася від них, що Ісус залишив Зайорданську країну і прямує в Єрусалим, оточений великою юрбою народу.

Зраділо серце Марії: вернеться нарешті її коханий Син і святкуватиме пасху разом із Нею. Які ж то будуть для Неї щасливі дні!

Раз-у-раз виходить Марія до міських воріт — на шлях, що йде з Трансйорданії, і все розпитує про Ісуса.

— Вже недалеко, — відповідають подорожні. — Ми обігнали Його, бо Він спиняється і вчить народ, а нам спішно, щоб очиститися тут перед пасхою. А оповідають про Нього дивні речі: бісів виганяє, недужих оздоровляє, по воді ходив...

Марієне серце наповнюється почуттям звичайного щастя, змішаного із здивуванням і сумнівами. Її Син Ісус творить чуда? А може це неправда?

І щодня виходить до воріт. Люди припливають до міста щораз більшими хвилями. А Його все нема. Вже ноги мліють від вистоювання, вже язик висихає від спраги і очі сліпнуть від куряви, що її збивають люди й тварина.

Але ось настав після суботи перший день тижня. В Єрусалимі гуде: Ісус наближається. Все живе висипало на вулиці. Людські хвилі плывуть до воріт. А там уже від самого ранку виглядає Сина щаслива Мати. Вдивляється: від Віталії черепахою суне величезна юрба.

Дочекалася нарешті! Бачить удалені: Ісус йде на осягати. Люди стелять на дорозі свої одежі. У всіх в руках зелені галузки. Лунає гоїм:

Осанна!.. Царю Юдеї!..

Марія майже непритомна від дива й щастя.

— Що? Ісуса вибрали царем? Царем Юдеї? Справді, так вітають лише царів, улюблених царів...

Біжить назустріч Синові. Бачить: сумний, змарнілий. Має в руках рукою. Ось підбігла до самого осягати.

— Сину мій!

Ніжно глянув на Марію. Юрба спинилася. В декого на очах сльози від зворушення.

— Сину мій! Добре, що вернувся. Відсвяткуєш зо мною пасху. Правда?

— Ні, мамо!

Спинилося серце в грудях Матері. В очах потемніло. Під ногами земля заколихалася.

— Мамо! не одні вже сини залишили матерей своїх, коли кликав їх вищий обов'язок. І матері раділи, що мали таких добрих синів. Ось і Я йду в Єрусалим, щоб сповнити волю Отця Мого. І мушу бути з людьми й Моїми учениками, бо коли чатують вовки, пастир повинен бути біля овець своїх. Проведу ці дні з апостолами Моїми, щоб дати їм заповіт на вічні часи. Але серцем буду з Тобою. Лише не шукай Мене, бо тяжкий буде хрест Мій...

Небагато зрозуміла зрозначена Мати. Крізь сльози всміхнулася до Нього її відійшла, бо юрба напирала, як хвиля морська. Але не пішла додому. Вернулася до воріт, станула на високому місці, і впивалася постаттю Сина, і вухами жадібно хапала радісні вигукки народу:

— Осанна! Осанна!

Юрба попливала по вулицях Єрусалиму. Гомін затихав. Марія вертається до свого дому.

— Нехай, — думас, — нехай буду самотною, аби з Ним був парід. Видно, народові Він більше потрібний, ніж Мені. Нехай!...

II

— Чули? — шепталися сусідки. — Марії син і не заглянув до Матері. Кажуть, що й пасху їстиме з чужими. Як проголосили Його царем Юдеї, то вже Мати Йому непотрібна. Хі-хі-хі!

— О, які тепер діти! Годуй, доглядай, а на старість і не заглянуть до тебе. Ще й соромитись будуть...

Ці плітки й глузування доходили до вух Марійних. Але не могли вони вгасити Її любови до Сина. Бо відчувала Вона, що щось дуже важне затримує Його біля учеників. І щоб не перешкоджати Йому, не шукала Його, хоча серце рвалося до Нього, а очі прагнули надивитися на Його кохане обличчя.

І так минуло два дні.

Жінки шепталися ще більш тасмично. Служниця одного старшини, що підслуховувала розмови свого пана, приносила їм щораз цікавіші вістки.

— Первосвященники, книжники, фарисеї і старшини народні, — шептала служниця, — злякалися, що як Ісус стане царем, то не дасть їм кривдити людей. І надумали вбити Його. Але самі бояться це зробити, бо до Єрусалиму прийшло багато людей і з Галілеї, і з-за Йордану, і з інших місць, і всі дуже люблять Його. Отже міг би счинитися бунт і могли б повбивати їх самих. То вони обвинувачують Ісуса в тому, що Він іде проти кесаря й хоче прогнати його слуг звідси. І самого Пилата. Отак вони хочуть, щоб Ісуса схопили римляни. Вороги Ісусові вже післали в юрбу своїх шпигунів і провокаторів, щоб під'юджували людей.

— Ех! — зіждали жінки, — ненадійні наші люди. Сьогодні кричать: «Осанна!», а завтра можуть кричати: «На смерть Його!» Дурна юрба, зрадлива...

— А ти сказала про все це Марії? — спиталася служницю одна з жінок. — Треба ж повідомити Її, щоб попередила Ісуса про небезпеку.

— Ні, не сказала. Бо чого мені вмішуватися в чужі справи? Та й пан мій би про це довідатись...

— То я побіжу до Неї і все розкажу Їй.

Марія стривожилася. Але все ще не вірила, що такої несправедливості не може статися, що народ не дасть зробити Ісусові кривди. Проте, почала розпитувати про Христа й довідалася, що вдень Він вчить народ у храмі, а на ніч виходить з апостолами на гору Єлеонську. А там Його схопити не зможуть.

— Боже! — молилася, — не допусти лиха Моему Синові.

Але з кожним днем Її тривога зростала, з кожною годиною. Її сили підупадали.

III

Настав четвер. Несила Марії всидіти в хаті. Смертельна туга розриває серце. Пополудні виходить на місто. Не для того, щоб шукати Ісуса. О, ні! Вона пам'ятає Його просьбу. Блаує вулицями лише для того, щоб втікти від самої себе, щоб прислухатись, що кажуть люди.

Єрусалим кипить. На вулицях стоять гуртки людей і сперечаються про Ісуса. А між ними крутяться якісь підозрілі люди й під'юджують юрбу.

— Чули? Виявляється, що Ісус безбожник і зрадник. Погрожує, що зруйнує наш храм, що наведе ворогів і від Єрусалиму не залишиться каменя на камені. При цьому зневажає Бога, називає себе Сином Божим. А найгірше, що римляни хочуть покарати нас за те, що люди наші вітали Його, як царя. Кажуть, що кесар нові податки наложити на нас. Отже загинемо, загинемо! А чи не ліпше, щоб один Він загинув, ніж має провадити цілий народ? Ніж мають зруйнувати нам Єрусалим? Хіба не правда? Хай Його візьмуть на смерть і буде спокій!

— Смерть Йому! — вигукували інші темні люди.

— Це неправда! — скрикнула в розпачі Марія. — Ісус нікому нічого злого не зробив.

— А ти хто? — вигукнув провокатор. — Може, співничка Його.

— Я — Його Мати.

— Хе-хе-хе! — зареготалися підбурювачі. — Мати завжди буде обороняти сина, хоч він був би і найбільшим злочинцем! Зрештою, люди добрі, це не Його Мати. Я Її знаю. Це божевільна.

Юрба зміялася ще голосніше. Марія зомліла. Якись жінки змило-сердилися над Нею, дали Їй води й відвели додому.

Марія — знесилена, розбита — лежала на постелі й ледве збирала до купи думки й почуття. А Єрусалим гомонів зловіщим гомоном. І цей гомін, що долітав до Її хати, припікав Її м'якоть, як розжарене залізо. В ньому чула Вона лише одно: шипіння Ісусових ворогів...

На Єрусалим впала раптова, темна й холодна ніч. Сон заплющив очі втомленій і знеможеній Ісусовій Матері. Минали години за годинами. І раптом побачила Марія: Гетсиманський сад, якісь люди, поодалік Ісус — молиться так гаряче, що з Його чола падають краплини кривавого поту: »Отче мій, коли можна, нехай Мене ця чаша мине, а проте не як Я хочу, а як Ти«. Ось підходить якийсь чоловік і цілує Ісуса й зараз підбігають до Нього озброєні люди і хапають Його.

— Не чіпайте Його! — скрикнула Марія й зіскочила з постелі.

Сон розвіявся. В кімнаті темно. Ніч. Єрусалим тепер гомонить глухо, зловіще. Маріїну душу огортає жах. Похапцем одягається й виходить з дому. Прямує в сторону Єлеонської гори. Рідкі прохожі дивляться на Неї підозріло. Ось уже й Гетсиманія. Темно тут і мертво — ні живої душі. Здрігається від холоду і туги. Вертається до міста. Чує розмову прохожих:

— А Ісуса вже схопили!

— Того царя Юдеї? ха-ха-ха!

— I de Він, де? — хапає їх за руки Марія. — Скажіть, де Він тепер?

— А ми звідки можемо знати? — байдуже відповідають і йдуть далі.

— »Не шукай Мене, бо буде ще тяжчий хрест Мій«, — стукає у Її голову.

Напівжива присіла на камені біля якогось сонного дому й, тремтячи від нічного холоду, довго-довго прислухається, як гострі колючки туги, розпачу і болю впиваються в Її серце щораз глибше...

Над ранком пішла до сестри своєї Марії Клеопової.

IV

Настав ранок тої страшної п'ятниці, що ніколи не затреться в людській пам'яті. Марія лежала на постелі нерухомо. Ні на мить не заплющила очей. Серце виривалося з грудей, щоб бігти до Сина, рятувати Його, благодати первосвящеників, щоб звільнили Його. А недуже, пошарпане й простуджене тіло було нерухоме й гарячка туманила голову. — Маріє, — просить сестру, — піди, довідайся, що з Ісусом...

Сестра зараз же побігла на місто й, вернувшись за якийсь час, із зворушенням оповідає:

— Ученик Юда продав Ісуса первосвященикам. Кажуть, що за тридцять срібняків продав. Ісуса схопили. Відбувся суд у синадріїні. А Юда, як довідався про це, повісився...

Марія стиснула зуби до болю. Зробила рух, щоб підвестися, але тіло не піддалося — каменем упала назад на постіль. З очей потекли сльози.

— Люба сестро! — стогне, — йди ще раз, довідайся про все...

Марія Клеопова знову виходить. У той час прибігають Марія Яковлева й Соломія, що довідалися, де живе нещасна хвора Ісусова Мати й надумали відвідати Її та потішити. Розуміючи тяжкий стан скорбної Матері, оповідають Її обережніше:

— Не хвилюйся, Маріє! Все в руках Божих. Правда, первосвященики, щоб скинути з себе вину, відіслали Ісуса до Пилата, як бун-

твіника проти кесаря, а самі намовляють народ через своїх шпигунів і провокаторів домогатись для Ісуса карі смерті. Але Ісус нічим проти римлян не провинився. Отже Пилат, напевне, звільнить Його...

Вернулася Марія Клеопова:

— Ісуса допитує Пилат...

— І що? Чому не кінчаєш, сестро?

— Провокатори намовляють людей, щоб домогалися від Пилата розбійника Вараву відпустити, а Ісуса розп'яги.

— О, Боже! — скрикує Марія. Я побіжу, кинуся Пилатові до ніг... Зоміла.

— Ви йдіть, про все довідуйтесь і приходьте сказати нам, — шепнула сестра жінкам, — а я їй поспільную.

Жінки вийшли, а Марія Клеопова шепнула Марії, що вже прийшла до притомності:

— Не розпачай. Адже ж знаєш, що Ісус народився для того, щоб спасти народ. Як бігла я сюди, зустріла Його ученика Івана й він казав мені, що Ісус учора об'явив своїм ученикам, що вже недовго буде з ними: що Його схоплять і осудять, але радив їм не тривожитись, бо ще прийде до них...

— Значить, Ісуса засудять на смерть? — скрикнула Марія. — Значить, Він умре?

— Але ж Він сказав, що прийде: як же Він міг би вмерти й прийти?

Прибігла Соломея і викликала Марію Клеопову на двір.

— Народ, як скажений, кричав, щоб Вараву відпустити, а Ісуса засудити. І Пилат засудив Його на смерть. Воїни повели Його в преторію й там змущуються над ним. Що нам робити? Чи сказати Марії чи ні? Таж вона не переживе цього.

Вирішили, що сказати мусять, щоб Марія востаннє побачила Сина. Вернулися в хату.

— Маріє! приклик на поміч Бога і будь міцна. Сталася велика несправедливість: Пилат засудив Ісуса...

Здивувались. Марія цим разом навіть не скрикнула. Якоюсь надлюдською силою підвелася з ложа й шепнула:

— Ведіть мене туди...

V

Від Пилатової палати просувалася велика юрба. Гомін щораз наростає. Чулися дикі вигуки і регіт. Ось блиснули шоломи і списи преторіянців. Юрба враз загула. Це Ісус упав під тягарем хреста. Вояки затримали селянина Симона й змусили його нести хреста. Хресний похід прямував на Голготу.

Жінки, що вели Марію, прoderлися крізь юрбу ближче до Ісуса. Марія вже не могла ні плакати, ні стогнати, ні навіть вичовити слова. Лише цілою душею вдивлялася в окривлене терниною обличчя Сина й думками помагала Йому йти, полегшувала Йому страждання.

Так само німо, спершись на руки жінок, стояла на Голготі. І ця мовчанка — й Сина й Матері — були страшніші за найбільшій страхіття життя. Лише тоді, коли молоток застукав по цвяхах, що

прибивали до хреста Ісусові руки й ноги, Марія скрикнула й зомліла. Коли ж знову прийшла до свідомости, вже нічого не бачила й не чула: ні криків юрби, ні глузувань розп'ятого обіч розбійника, ні слів Ісусових.

Враз очі Ісусові спинилися на Матері, засяяли сяйвом любови й з уст злетіли ніжні, як легіт тихого вітерця, слова: — Мамо! ось де Син Твій, — вказав поглядом на Івана.

— Це Мати твоя, — вказав очима Іванові на Матір.

Ще одно упритомніла собі Марія: коли Ісус в останню хвилину скрикнувши, сказав:

— «Отче! в Твої руки віддаю дух Мій!»

Здригнулася земля. Розпалися скелі. Сонце затьмалося. Мряка огорнула світ. Зрадлива юрба злякалася й отарою тікала.

— Заведіть Її до мого дому, — промовив до жінок апостол Іван, вказуючи на зомлілу Марію.

Жінки взяли Її під руки й повели до Івана. А коли опритомніла на постелі, тихо спиталася:

— Довідайтесь... чи довго буде ще на хресті?.. чи можна похоронити?.. бо наближається субота...

Цілу ніч аж до другого дня лежала майже непритомна. Лише біля полудня суботи спиталася Марії Клеоповій, що не відходила від Ней:

— Чи похоронили Ісуса?

— Так. Йосиф з Ариматеї. Попросив Пилата віддати Йому тіло Ісусове й похоронив його в своєму новому гробі.

Знову Марія почала гарячкувати й була непритомна цілу ніч.

VI

Ще не зійшло сонце першого після суботи дня, як до дому Івана прибігла Марія Магдалина й наробила крику:

— Я купила пахощів і пішла до гробу Ісусового, щоб помазати Його тіло, а Його в гробі вже не було. Лежать тільки покривці. Мабуть, вороги вкрали Його. Треба щось робити, треба шукати...

— Боже мій! — скрикнула Марія, — і по смерті не дають Йому спокою. Сину мій! де ж я побачу Тебе?

Іван зараз же пішов з Марією Магдалиною й, взявши подорожі Петра, попрямували до гробу Ісусового, щоб перевірити страшну вістку.

За деякий час Іван вернувся.

— Так, тіла Ісусового в гробі нема. Жак! Що вони роблять!

В очах Марії неначе відчинилися джерела: сльози не перестали текти по Її виснаженому обличчі.

Раптом знову прибігла Марія Магдалина й кинулася просто до Марійного ложа.

— Радій, Маріє! — цілувала скорбну Матір, — Ісус воскрес!

— Що? воскрес? — підвелася трохи Марія. — Хіба це правда?

— Направду воскрес! Ось слухай. Прибігла я знову до гробу й бачу: сидять два ангели й питаються мене: «Чого плачеш?» Я озирнулася: якийсь мужчина. «Кого шукаєш?» — питається мене. Я думала, що це садівник і прошу Його: «Пане! коли ти виніс Його, то скажи мені, де ти Його положив, і я візьму Його». А Він до мене:

»Маріє!« І я пізнала Його. »Іди, — каже мені, — до братів моїх і скажи їм... Так, так, Син Твій, Маріє, воскрес! Побачиш Його...

В той саме час вернувся квапливо й Іван.

— Іване! — звернулася до нього Марія, — хоч ти скажи мені правду: чи дійсно Ісус воскрес?

— Воістину воскрес! — радісно вигукнув Іван. — Уже бачили Його.

— І я бачила! — додала щаслива Марія Магдалина.

— Воскрес! Воскрес! — повторювала Мати. — Значить, Я знову побачу мого Ісуса? О, треба встати. Може Він зараз прийде до мене...

І сталося чудо: підвелася здоровою і почала ходити, готовлячись до зустрічі Сина.

Вбігли з радісною вісткою Марія Яковлева, Соломія й інші жінки. — Чи це правда, — спиталася Марія Магдалина, — що наш Христос воскрес?

— Воістину воскрес! — радісно вигукнули жінки.

Гурток юних вишивальниць в українському стилі при Осередку СУМ-у в Ной-Ульм, Німеччина.

КРІЗЬ ВЕЛИКОДНІ МИНУЛІ...

Юрій КЛЕН

Ні в одній країні, мабуть, Великдень не святкувалося так урочисто, як у нас в Україні.

У народів германських, німців, шведів та інших, найулюбленішим святом є Різдво, але Великдень став найурочистішим святом православної Церкви. У давній Персії існував культ Мітри, бога, що прийняв великі муки, і свято його відповідало нашому Великодню. Легенда про Мітру багато спільного має з історією Христових страждань. бо й він розпинався людьми.

Пам'ятаю, як у дитинстві вражав мене той епізод, що Пилат умивав руки перед очима народу, тим немов би вмиваючи себе від ргїха. Дивним здавалося мені, як могла йому прийти думка розіграти таку оригінальну, на мій погляд, комедію. Аж багато пізніше довідався я, що то був обрядовий звичай, запроваджений у римському суді, і що це

робив кожний суддя перед смертними вироками, наочно тим обрядом доводячи, що не лягає на нього особиста відповідальність за смерть того, кого карає уряд. і нічогосінько оригінального тут не було.

Наше століття не застосовує того обряду. бо води всіх морів і океанів не вистачило б, щоб відмити кров безвинно пролиту мільйонів жінок, дітей і беззахисних старих людей. Воно зрештешувало з символіки. За часів останньої війни запроваджено свого роду «конвесерні» способи страти, способи масового нищення...

Але Великдень зв'язаний у нашій уяві не зі смертю, а з життям, — життям, яке ту смерть пододало, і з весною, коли природа прокидається від зимового сну. Чи ж не було подібне свято й у сгиптян, які зна-

Юрій КЛЕН (1891-1947) належить до числа найвидатніших творців української культури в 20 ст. Недавно його поетичні і прозові твори були видані накладом Фундації ім. Ю. Клена в Канаді. На нашу думку, без цієї збірки творів Ю. Клена в своїй бібліотеці не може обійтися ніяка культурна українська людина. Тому поручаємо її читачам нашого журналу.

ли легенду про бога Озіріса, розтерзаного на частки, і воскреслого?

Спогад лине до дитячих років, до тих бучних весняних ночей, коли навколо церкви палали бочки зі смолою, коли жінки, розклавши навколо свої паски і крашанки, чекали на вихід священика, що має святити їх. Великодні неділя в одному місці на Волині. Після служби Божої веселий натовп перед церквою. Червоні, сині, жовті стрічки в дівочих косах. Хлопці з кишеними, набитими крашанками. Український звичай «цокатися», у кого крашанка міцніша й проб'є кінцем чужу крашанку, той виграв. Б'ють спочатку гострішим кінцем, а коли розбився гострий, повертають тупим кінцем. У високій ціні міцна крашанка. Кріпость її випробовують, постукуючи гострішим кінцем по зубах. Всі хлопці прекрасні «знавці», «фахівці» тієї справи.

Деякі хитруни проколюють шкаралупу й наливають воску. Кажуть, тоді яйце стає міцнішим. Але то вважається за ошуканство. Іноді може трапитися і «кам'янка», себто кам'яна крашанка. Але то вже справжній злочинець, хто нею користується. Та й таку «кам'янку» легко виявити, взявши її на зуби. Ось один парубок хизується, що вже виграв шістдесят крашанок. Певне прийшов на майдан, озброєний найміцнішими. Ось малий

хлєпець виграв одну по одній... «Кам'янка, кам'янка!» кричать другі хлопці. Та малий не звертає уваги. Він своєю крашанкою побиває усіх. «Кам'янка!» уперто починають кричати інші. «Кам'янка?» перепитав він і з усього розмаху шпурляє крашанку. Оту свою найміцнішу зброю, об камінь, і вона розлітається на шматочки. Хлопці, засморглені й здивовані цією самсжертвенністю, замовкають...

Великодні в Києві... Я вже не хлопець, а студент. Гудуть дзвони в Софії, у Михайлівському, у Володимирському соборі, у «Залізній церкві», а ми веселим натєзном юнаків і дівчат переходимо з однієї церкви в другу. Чи ж можна в таку ніч спати? У ніч, коли повітря гуде й співає... Насамперед треба дочекатися хресного ходу, того моменту, коли священик, з'явившись на порозі церковному, проголосить «Христос воскрес!» А потім... хіба до світанку хтось піде додому, коли на Володимирській горі весело пахнуть бруньки на деревах, коли вітер з-за Дніпра доносить пахощі верби, яка щойно розпустилася!

А вдома вже чекає стіл, накритий білим обрусом, заставлений пасками, горілками, наливками, крашанками...

Великдень на Архангельщині. Рік 1917. В який же то далекий куток світу закинула мене доля на заслання! Ані пасок, ані крашанок. Люди заможні, але зви-

чаю того не відають. Та селяни здебільшого не знають, що то яйця, бо ніколи їх не бачили. У сусідньому селі Шотогорці є баба, що має кілька курок, так про це у всіх околицях оповідають, як про диво якесь. Церква за річкою. Лід почав підтаювати, і переходити її небезпечно. Після служби підходять під благословення. Священик однією рукою дає хреста цілувати, а другою від кожного приймає «мзду», яку, кладе в калитку. Ні, такого звичаю нема в Україні! Краще піти геть і не дивитись...

Рік 1921. Дні великодні в Баричівці на Полтавщині. О, на яку пізню весну припав Великдень! Всі дерева в повному цвіті. Вишні біліють у темряві. Пахощами насичене повітря. Це мало не справжнє літо. Чистий четвер я і приятель мій Зеров одвідуємо то одну то другу з двох баричівських церков. Правда, часи страшні настали, і марно в устах мого супутника складаються вже рядки сонета, що рівняє часи з отими єрусалимськими:

Навколо нас кати і кустодії,

Сикедріон, і кесар, і претор.

Це долі нашої сумний узор.

Виходимо з церкви, а вгорі мигтять у теплого повітря вогні зорі.

А от ідуть уже дівчата з церкви, несучи свічки у паперових ліхтариках, і відблиски цвітуть на їхніх обличчях. Вся вулиця

плине потоком. Видовище, яке хвилює душу і збуджує в ній сотні далеких спогадів.

А ст суботня ніч. Селянки принесли свої крашанки й паски, як це робилося за давніх часів. Десь у Києві це заборонено, а тут життя сміється з усіх тих заборон і береже звичаї старовини. А вишні, вишні в білому цвіті, що обступили цвинтар, і хвилі духмяні, що на крилах вітру долинали до нас! Мимоволі спливають у пам'яті слова нашої поетки Лесі:

Весни такої не було й не буде...

Рік 1922. Великодня ніч у Києві. О, яка ж то ніч! Який галас, яка ілюмінація! Проектори прорізають темряву й вихоплюють з неї світлі плями... Мов карнавальний похід вулицями пересувається антирелігійна демонстрація. Авта з дівчатами й хлєпцями. Маски, бороди, блазні. Хтось перевдягнений за пона, з сивою бородою аж по пояс, кропить водсю направо й наліво; крики, ракети злітають у повітря й розриваються з гучним лускестом. Всі вулиці захрясли людом, ледве можна ними пересуватися. Я все спостерігаю з Софійського майдану, де гамір доходить своєї найвищої точки... Он і жінку везуть перевдягнену за Матір Божу, а вколо неї танцює якийсь гурт у блазнецьких одягах...

Протискаюсь на цвинтар Софійського Собору й зразу немов би потрапляю в інший світ. Лю-

дей, що моляться і в церкві і надворі, багато. Не дивлячись на гармидер на площі, на ракети, що злітають у небо, — тут за високим муром панує тиша. Хвиля того галасу немов би розбивається об камінну твердиню і безсило відлітає назад. Навіть ні одна з ракет якимсь чудом не падає в юрбу тих, що зійшлись на молитву. Мені аж дивно, що той мур так може ізолювати від хаосу. О, як добре часами буває — відокремити себе муром від того світу, де запанували чорти й блазні, щоб у тихій самотині душі свої відчувати Бога...

І ще один великодній спогад. Не пам'ятаю вже, який рік. З нагоди свята влаштовано антирелігійний виступ. Театральна зала повна народу. Запрошено на диспут і митрополита. Виступають найвидатніші промовці антирелігійної пропаганди,

які проречисто й логічно намагаються довести, що Христос ніколи не існував, що віра є забобон. Люди мовчки й уважно слухають. Останнім мав би слово сказати митрополит, але лишається десять хвилин до закриття зборів. Голова йому пропонує:

— Може зрезигнуєте зі свого слова, бо лишається щось із хвилин п'ять — однаково нічого не встигнете сказати.

— Ні, — відповідає той, — мені вистачить пів хвилини.

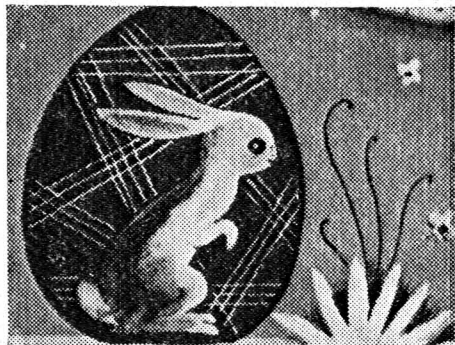
Митрополит сходить на трибуну, обводить очима залю і кидає урочисто й коротко:

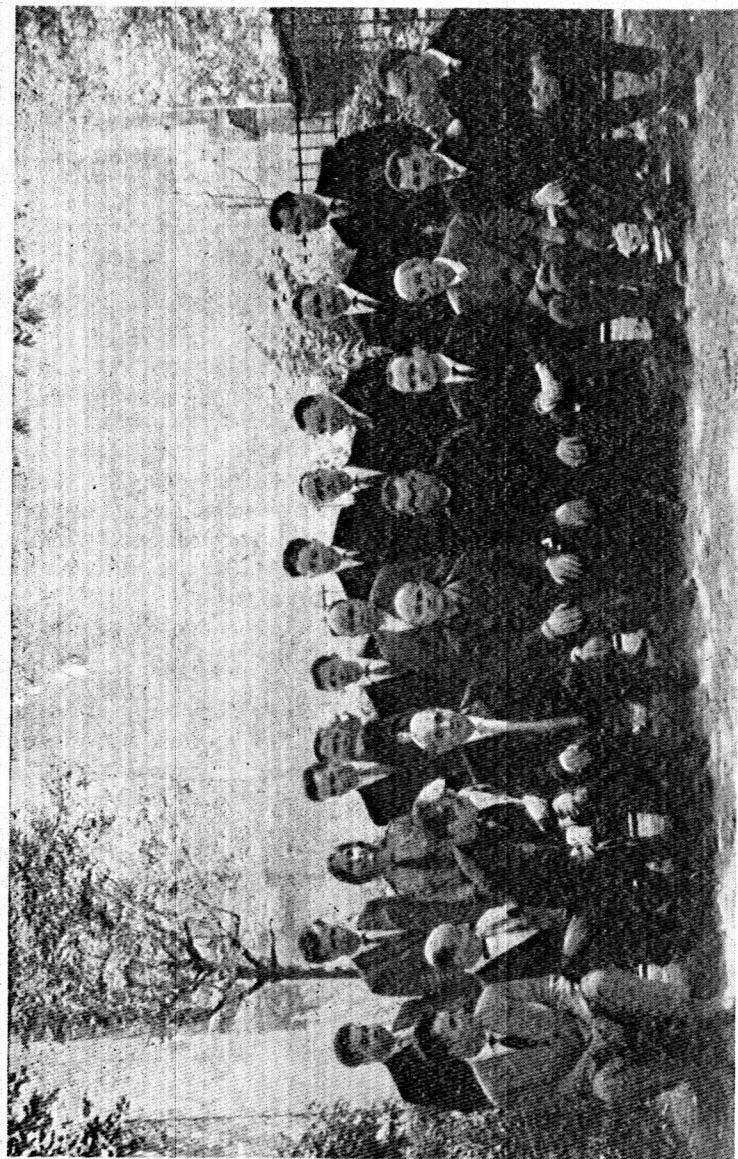
— Христос воскрес.

— Всістину воскрес! — майже одногласно відповідає натовп.

— Більше мені нічого не треба!

З цими словами він лишає трибуну.

Частина учасників європейської частини VII Конгресу СУМ в Парижі. В першому ряді — члени Президії з о. канц. М. Левенцем і головою ЦУ СУМ О. Ковалем

ПЕРЕМОГТИ »КРИЗУ РОСТУ«

Г. ОЩИПКО

(Генеральний Секретар ЦУ СУМ)

»Криза росту« — це дуже влучний вислів, яким можна окреслити положення в СУМ від останнього Конгресу, з вересня минулого року. Наш ріст є нормальним виявом розвитку Спільки і її виховного середовища, що вимагає все більше удосконалених засобів виховання: кращих виховників, гармонійної праці роїв і гуртків, модерніших таборів, вибагливішої лектури. Ніщо не стоїть на місці; вдосконалення і прогрес, це природні показники в житті одиниць і спільнот.

Вже далеко за нами ті часи, коли ми задовольнялися самим лише існуванням, самим лише створенням клітин СУМ та утриманням їх при житті: одні-двоє сходив в місяць, кілька імпрез, раз у рік загальні збори для відновлення мандату Управі. За нами також »криза доросту«, коли

ми рік за роком турбувалися поповненням наших рядів молодим елементом. А коли відбулися перші табори і вилонилися перші виховники, то дехто думав, що вже всі проблеми розв'язані. Однак це була б надто проста постановка виховної справи.

Перед нами щораз більше стає очевидним, що не сам брак виховників є найбільшим місцем в СУМ, а їх якість. Наш загальний, з природи, соціальний (товариський) і в кожній організації знаходяться люди доброї волі, охочі допомогати чим можуть. Тому кожний Осередок СУМ має виховників, але не має доволі виховників на висоті, виховників з покликання тілом і душею. Про прикмети доброго виховника в нас вже було дуже багато сказано і написано, і зайвим було б тут все те повторяти. Нам йде лише про саме ствер-

лження та про прогнози на майбутнє: чи за кілька років ми будемо розпоряджатися достатньою кількістю кращих виховників?

До цього мусить дійти. бо це вимога часу. Виховно-середовище і виховні засоби — це ринок услуг і тому ми мусимо змагати до підвищення якостей наших услуг, чим з'єднаємо собі суспільство. Зрештою хід справи є в нашу користь, тому що теперішні впорядники (помічники виховників), які переходять суміську школу протягом кількох років, стануть напевно кращими виховниками ніж ті, хто такої школи не перейшов. Крім того, багато з них закінчують середню школу й університет, що дозволяє їм набути широке загальне знання, а рівночасно вищий ступінь виховника.

Однак усі наші молоді виховники і впорядники мусять поглибити і скріпити своє духовне з'єднання з українською проблематикою за посередництвом книжки. Лише через постійне читання друкованого слова, творів літератури і мистецтва зможуть вони вповні пізнати нашу національну духовність, яку відтак мають приціплювати молодому поколінню.

Осередок СУМ у нашій

системі, а головню більші з них, стають справжньою школою виховання і тут уже треба розв'язувати тяжкі виховні проблеми: планувати виховну програму, організацію таборів, а подекуди й вести школи українознавства. Головню, від введення в життя нового Правильника Ю СУМ та поділу юнацтва на рої, Управа Осередку мусить стежити за **гармонійною працею** роїв, планувати їхні зайняття, забезпечити кожний рій виховником і т. п.

Ще не всі Осередки ввели в себе систему роїв і головню в малих Осередках практикується система спільних сходів юнацтва. Однак вимога поділу праці вимагає **обов'язкового переходу на систему роїв**, бо вона більш практична й успішна.

Рої — це малі спільноти праці юнацтва, що змагаються між собою за кращі досягнення і більші успіхи. Ці малі юнацькі родини мають стати серцем дружніх переживань, гарту і самовияву. **Побічною спільнотою праці** є гутки мистецької самодіяльності, які мають першорядне значення у стимулюванні і вирощуванні молодих талантів. Не маловажною є також справа пропаганди україн-

ської культури, зокрема, коли якийсь гурток вже досягнув мистецький рівень. Постановлення праці роїв і гуртків на властивий триб, це основна проблема в Ю СУМ під сучасну пору.

Переходовою спільнотою праці є літнє таборування, яке вимагає все більш модерних засобів ведення. Українська спільнота у вільному світі має задовільно розбудований сектор молоді і кожна молодеча організація, а також і деякі громадські організації, пропонують свої літні табори для молоді. СУМ у цьому вдношенні не стоїть у хвості і про це свідчать 4 власні сумівські оселі у ЗДА, 4 оселі в Канаді, 2 оселі в Австралії, а СУМ в Британії незабаром буде мати власну оселю. Сумівські табори відбуваються в чотирьох країнах Європи в чужих оселях. Очевидно, що на своїх членів ми завжди можемо числити, але батьки неорганізованої молоді вже будуть стояти перед вибором: на який табір післати своїх дітей? Самозрозуміло, що виберуть вони ті табори, в яких краще устаткування, краща виховна система, сильніший і більш кваліфікований виховний склад. Не боючись покищо конкурен-

ції, все таки ми мусимо поставити організацію наших таборів на найвищому рівні як під виховним, так і матеріальним оглядом. Юнак і юначка, перебувши кілька тижнів у таборі, повинні вийти скріплені українським духом і сповнені бажання жити для України. Вони повинні винести багато радісних переживань і душевного задоволення. А це може дати лише взірцевий табір з розробленою програмою і кваліфікованим виховним і господарським складом, а не з наскору руку зібраним персоналом без досвіду і підготування. Довголітній досвід у влаштуванні таборів зобов'язує нас подбати про марку сумівського таборування.

На останньому Конгресі СУМ було стверджено великий приплив юнацтва у наші ряди. Це означає, що громадськість має довір'я до виховних засобів СУМ. Але ці засоби еволюють і це, що тому кілька літ вважалося передовим досягненням, сьогодні вже не робить вражіння. Возьмімо, наприклад, лектуру для молоді. Ще недавно ми задовольнялись гарно оформленим циклоstileвим виданням, а сьогодні вже вимагається не лише друко-

ваних журналів, на гарному папері, з кольоровими ілюстраціями, але ще й достосованих до вікової групи.

Центральна Управа СУМ, виконуючи рішення Конгресу, розпочала недавно випуск такого спеціалізованого журналу для старшого юнацтва під назвою «Крилаті», який виходить вже від нового року і поширюється. Молодь прийняла «Крилаті» з захопленням, бо це журнал, якого вона очікувала і до Центральної Управи приходять все нові листи з проханням надсилати журнал. Ми не сумніваємося, що поява «Крилатих» стане видатною подією в житті нашої Спілки і що це видання матиме благородний вплив на скріплення українства нашої молоді.

ВІД РЕДАКЦІЇ

Просимо Читачів звернути увагу на те, що в попередньому випуску журналу було зроблено помилку в порядковості років. Замість «Рік XVII» мало бути Рік XVI, а замість «1963» мало бути 1962. Дане число журналу було пляноване, як четверте число зряду в 1962 році. На жаль, через редакційні і технічні труднощі, це число появилось з великим спізненням, за що просимо пробачення в Шановних Читачів.

Осередки СУМ та наші жертвенні виховники і кольпортери взяли на себе завдання розповсюджувати журнал на місцях. І ця справа вимагає відданості і посвяти. Бо чим дорожче видання, тим більший мусить бути його тираж. Тому, як у кожній ділянці, так і тут, виявімо максимум посвяти і постараймося, щоб «Крилаті» залітали до кожної української хати і запалювали нашу молодь любов'ю до Батьківщини, формували її духове життя та готували її до великих діл.

Діяльність СУМ у цьому році проходить під знаком ювілеїв поетеси Л. Українки і полк. Є. Коновальця — двох постатей, що формували духове обличчя нашої нації в біжучому столітті. Чернаймо силу духа з їх героїчного життя, вливаймо їх ідеї в серця молоді, змагаймося за кращий стиль нашої виховної роботи, бо ційно тоді цього річне гасло СУМ «Борись і добувайся Батьківщини!» матиме реальну вартість.

*Слово, моя ти єдина зброс,
Ми не повинні загинути обом,
Може в руках невідомих братів
Станеш ти кращим мечем на
[катів!]*

Леся Українка

ДО ЗАВДАНЬ СУМ-у (І)

Д-р Михайло КУШНІР

Голова Виховної Ради ЦУ СУМ-у

(З доповіді, прочитаній на одному із З'їздів СУМ в Америці)

Одним із найважливіших завдань, які стоять перед Спілкою Української Молоді — це освітньо-виховна праця. Коли ж ми це стверджуємо, то негайно виринає питання: якою має бути ця освітньо-виховна праця, що ми шляхом освітньо-виховної праці хочемо досягнути, яких форм, яких метод освітньо-виховної праці маємо притримуватися, щоби поставлене собі завдання здійснити.

Освітньо-виховне діло — це суспільне явище. Воно не є ціллю для себе самого, воно стоїть у функціональному відношенні до цілей і завдань, які ставить собі організація, яка його здійснює, отже в нашому випадку Спілка Української Молоді. А що СУМ не є ціллю в собі, а є вбудована в українське еміграційне суспільство й є тільки засобом до досягнення цілей цього ж українського еміграційного суспільства на відтинку молоді, — таким чином наша освітньо-виховна праця є засобом, а

радіше одним із засобів, який веде до здійснення завдань, що стоять перед українською еміграцією.

Вже саме перебування на еміграції є політичною дією. Навіть якби еміграція нічого іншого не робила, як тільки тривала — очевидно і це найважливіше: зберігаючи українськість свою — вже тим самим вона вжконувала б частину свого політичного завдання.

Політична еміграція — це тло для життя сучасної України. Тло контрастуючих барв, на яких яскраво виступає становище в Україні. Якби еміграції не було, то про Україну знали б у світі тільки те, що хотів сказати окупант.

Не зважаючи на віддаля, час і простір — вплив еміграції на життя батьківщини дуже великий і різносторонній. Передусім вплив на дії самого окупанта. Дальше, еміграція має вплив на саме суспільство в Україні. Факт існування еміграції вписаний в психічний

овид української людини 60-их років нашого століття. На відміну від давніших часів, з існуванням еміграції вже не зв'язують тепер на батьківщині надії на те, що вона має впливати на події, але наділяють її ще вищою функцією: тривалого чинника, який вріс у ситуацію України й у відповідному часі виступить у грі. Батьківщина не тільки відчуває, що еміграція існує, але й сподівається, що вона діє, скріплює сили, громадить енергію. Отже не тільки елемент мірила й елемент впливу на батьківщину — які самі по собі є пасивного характеру, — бо вони існували б навіть тоді, коли б еміграція мало себе виявляла, дбаючи тільки про збереження українськості, — але теж елемент дії, боротьби.

Нормальним процесом, який відбувається серед кожної політичної еміграції, є процес її повільного всихання, повільного всякання в чуже середовище, аж до цілковитого зникнення. Це — природний процес і не думаймо, що якраз наша еміграція є винятком із цього закону. Отже найважливішим, суттєвим завданням, яке стоїть перед нами — це завдання, щоб нормальний процес всихання відвернути розумом і волею, щоб його на якнайдовший час загальмувати. Напу денационалізацію, чи денационалізацію наших дітей, мусимо

вважати дезертирством, національною зрадою. Отже йде про те, щоб у країнах вільного світу існувала міцно спояна і скоро реагуюча українська суспільність, частина живої, християнської і національної України.

Хто має здійснити це завдання? Ми самі, а побіч нас і по нас — наша молодь. А коли ми так насвітлюємо справу, то бачимо ясно і недвозначно, яка мета стоїть перед Спілкою Української Молоді і бачимо, що наша освітньо-виховна праця має бути тим засобом і тим інструментом, який буде різьбити людину, спроможну виконати це завдання. А охоплюючи велич завдання, як виринає, пізнаємо, що проблема сучасної української молоді не є проблемою тільки молоді. Вона є проблемою всіх свідомих своїх завдань і відповідальних членів української політичної еміграції.

Але овид наших сподівань нагло затемнюється, коли починаємо говорити про проблему сучасної молоді. Я певний, що в думках деяких, а може навіть багатьох читачів постає поважний сумнів: як же це — ця байдужна до українських справ молодь, що вже навіть по-українськи говорити не хоче, — вона має стати пересмцем боротьби за українське обличчя еміграції, вона має стати воїнами визвольного фронту?

Так, не інакше, тільки вона.

Але спинімся на хвилину на проблемі сучасної молоді в цілому світі. Куди б ми не зверталися, всюди ті самі об'яви — молодь висмикається з-під нормального порядку, що володіє даним суспільством. Є різноманітні відтінки того «бунту молодих», від витівки чи навіть злочину до занудження, легковаження, погорди до вартостей, які їм доросле суспільство намагається впоювати. Очевидно, існують в різних краях велетенські ряди молоді, які згідно з устійненим порядком піддаються режимові виховної рутини, але навіть і в ті найбільш здисципліновані групи молодих проникає дух знеохоти і нудьги, шукаючої, хоча б покищо тільки теоретично, уходу в відвертання від визнаних вартостей.

Говориться, що проблема сучасної молоді є «найважливішою проблемою нашої цивілізації». І так справді є. Не можна б було тільки погодитися з тими, які шукають розв'язання цієї проблеми в межах самої тільки молоді генерачії. На мою думку, цю проблему не можна полагодити в тому звууженому виді. Бо це є проблема не тільки молоді, це є проблема нас самих, проблема всіх людей.

В основі проблеми лежить редукція внутрішніх гальм і

наказів релігійної моральності, яка доконується в ім'я облегшування людині життя. Але крім цього є ще один могутній чинник, діючий на справу розвалу молодих генерачій. Тим чинником є — почуття порожнечі. Є це загальне явище, яке огортає наш світ, а його найсильніше відчуває сприйнятлива і вразлива природа молодости. Це правда, що сучасне життя нечувано удосконалюється під оглядом вигоди і переборювання трудностей техніки щоденного дня, але водночас воно дуже посіріло. Симптомом людського життя стає — нудьга й її наслідок — навик механічного «вбивання» часу.

Крізь світ нашої цивілізації, не зважаючи на те, що вона переживає один із своїх найбільше заворотних періодів, — не перепливають великі ідеї, підживляючі концепції, які прагнуть поборювати труднощі, не перепливають струї, які визволювали б в людині ентузіазм і велику радість творення.

А відживи інтелектуальні, культурні, мистецькі чи господарські й суспільні, якими сучасність частує молоду людину, є найчастіше мілкі, плоскі і позбавлені чинника героїзму. І тому проблема молоді — це є проблема змісту життя.

А тепер повернімося лицем до нашої підростаючої молоді.

Довкола нас йде боротьба між універсальною концепцією комунізму, під плащиком соціалістичного «гуманізму» й антиматеріалістичним чинником, який перебуває також у різних постатях і в різній напрузі в країнах Заходу, хоч його мобілізація й усвідомлення ним завдань не всюди задовільні.

Ідеологічна боротьба ведеться тепер уже на кожній точці земної кулі. За залізною завісою у своїй оголеній постаті, на Заході під різними претекстами і в різних родах замаскування. Очевидно, що українська еміграція має обов'язок брати в цій боротьбі найактивнішу участь. В суспільному житті ми особливо вразливі на нематеріальні чинники, що спричиняють нашої особливий активності в період мобілізації антиматеріалістичного табору. Цим нашим прикметам треба надати тільки власний напрям, щоб вони не марнувалися і не розпоршувалися. Необхідно здати собі справу з політичного положення у світі в його найглибших укладах. А пробуджувати це усвідомлення має політична думка еміграції в своєму безупинному намаганні розкривати зміст і силу сучасного світу, їх негайно зрозуміти й політично використовувати.

І саме ця справа, справа виникання нової фази ідеологічної боротьби, має в українсько-

му еміграційному середовищі один дуже важний, а нас особливо заторкуючий, аспект: проблему dorостаючої молоді.

Ця молодь, частина якої народжена ще в Україні, але вже в цілості вихована чужою школою, байдужніе до українських справ, змальовуваних їй у традиційних, плачливих тирадах. Молодь вважає, що це для неї далекі справи, загумінкові справи, давно прогомонілі й нудні. Від цих справ не можуть загорітись їх серця, спрагнені найбільш сучасних надхнень. Образ української справи в її вчорашній формі не може порушити молоді; в найліпшому разі викликає сльозу саентиментального жалю чи змилювання. Але прагнення людини, яка починає жити, може наситити — а уяву й думку може і мусить окрилити — візія боротьби, яка охоплює не саму тільки Україну, але й цілий світ, — візія боротьби ідей, з найбільшою, мабуть, напругою, що її досі знала людина.

Очевидно, що висліди нашої освітньо-виховної праці не є завжди задовільні, що процес формування українського обличчя нашої молоді не дає бажаних наслідків. Але ці явища не є доказом, що ця молодь погана, що нічого вже тут не вдасться зробити, що ця молодь втрачена назавжди для українства, вони є тільки

доказом, що методи праці, які ми застосовували, були невідповідні. Бо це стара педагогічна істина, що коли виховні методи, які ми застосовували, не дають висліду, а виховний предмет є нормальною одиницею — значить треба шукати інші методи. І дійсно, в положенні, в якому ми опинилися, ми не сміємо виправдувати наші неуспіхи поганими обставинами і посторонніми чинниками, бо тут йде про справу найбільшої важливості про бути чи не бути українській еміграції! Ні, ми мусимо стати на становищі, що правильні і відповідні виховні методи мусять бути знайдені і що впертим шуканням відповідних у даному випадку метод, ми мусимо нашої виховній справі забезпечити повний успіх.

Але, коли наша Спілка Української Молоді має бути зв'язана з життям і має в цьому зв'язку виховувати молодь, то не може існувати суперечностей між тим, що ми ставимо перед очі наших вихованків, а тим, що наші вихованки найдуть в своєму оточенні. Всяка виховна праця втрачає свій сенс, коли найближча дійсність має її заперечити. Коли організація молоді намагається виховувати нове покоління, здібне ліпше покерувати долею України, то вже сьогодні життя старшого покоління мусить піти по лінії виховних вимог, репрезентованих вихов-

ною організацією. Це звучить парадоксально, але це правда: бо коли маємо виховувати нашу молодь в зв'язку з життям, а не в штучних умовах ізоляції, то наше власне життя, це життєве реальне середовище, в яке маємо вводити молодь, мусить двигнутися на вершини виховної сили і не може бути джерелом депривації. Бо ніхто не є вразливий на фальш, що скривається в розбіжності між фразою і дійсністю, ніж молода людина. Нічий очі не глядять так пильно і чуйно, і нічий очі не бачать так усього, як очі молоді.

Отже, виходячи із цієї умови, Спілка Української Молоді, прагнучи до повновартісного й успішного виховання української молоді — мусить синхронізувати своє виховне діло з відповідною працею серед дорослої громадськості і батьків, в напрямі якнайбільшого уникнення суперечностей, поміж практикою щоденного життя і нашими виховними вимогами.

Шукаючи за найбільш відповідними для нашого виховного діла методами праці — мусимо критично поставитися до становища раціоналістів, які спирають свою освітню працю виключно на інтелектуальних засобах. На жаль, ця метода праці є найбільше поширена в нашому освітньо-виховному ділі. Вона прагне тільки шляхом засвоєння відомостей

про Україну формувати українське обличчя нашої молоді. Це становище помилкове і перестаріле. Ми сьогодні знаємо, що на поняття освітньої праці складаються два чинники: а) знання і б) виховання. Оба чинники тісно із собою зв'язані. Освітня праця тільки тоді повновартісна, коли оба ці чинники зрівноважені. Тому, приступаючи до організації освітньо-виховної праці в СУМ треба нам завжди пам'ятати про збереження в освітній праці рівноваги між раціональними й емоціональними засобами. Формальне знання мусить бути, але воно мусить бути підмуроване переживанням, бо тільки переживання формус внутрішню людину. Ми ж прагнемо дати молодому українцеві не тільки розумову основу, але й хочемо, щоб він те, що зрозумів, — ладен був здійснити.

Багатство молоді в її переживанні. Молодь черпає з нього безперервно. Картини, які їй товаришать, почування, які ворухать її серце, погляди, які вона здобуває — все це вона дістає шляхом переживання. Все, що прийшло тільки інтелектуальним шляхом — не залишається на постійне. Але те, що потрясло нею шляхом переживання, запускає глибокі коріння і розростається в молодій душі. Всі вартості серця, вдачі фор-

муються шляхом переживання. І хоч як не дивно, але переживання молодості формують і унапрямують ціле життя даної людини. І тому є великою помилкою шкільного виховання, що воно майже не бере до уваги виховання шляхом переживань. Але передумовою для кожного, з виховного погляду цінного переживання є вимога, щоби воно було здобуте, заслужене, окуплене працею. Бо інакше воно є тільки розвагою, насолодою без труду. Щойно заслужене переживання є найсильнішим засобом, яким знає виховне діло. Мені здається, що найістотнішою справою, яку належить засвоїти нашій молоді — це пізнання, як із праці і труду родиться переживання, як із підпорядкованості виростає свобода. Щасливий народ, що може так виховати свою молодь до великого переживання. В наслідок такого виховання мусіла б постати генерація панів, бо вона навчилася б майструвати своє життя, бо вона навчилася б формувати його не на основі щасливого подарунку, але на основі власної праці і власної заслуги. О, дав би Бог, щоб і ми могли найти такий гурт виховників, який, на основі власної сили переживання, умів би давати такий життєвий приклад, умів би так вести молодь і так її виховувати.

З КОМУНІКАТУ

ПРЕЗИДІЇ VII. СВІТОВОГО КОНГРЕСУ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ, ЩО ВІДБУВСЯ В ДВОХ ЧАСТИНАХ 31.8. — 2.9. 1962 Р.

В ПАРИЖІ І 22-23 1962 Р. В НЬЮ-ЙОРКУ (Оселя СУМА в Елленвіл)*

VII. Світовий Конгрес Спільки Української Молоді закінчив свою працю в неділю, 23.9. 1962 р. На Конгресі взяли участь мандатовані делегати, представляючи 12.000 членів 12-ти країн з чотирьох континентів, де діє СУМ.

На європейській частині Конгресу в Парижі взяли особисту участь делегати з п'яти європейських країн, prorобляючи на протязі трьох днів конгресову програму. На американську частину Конгресу були делеговані від європейської частини два мандатовані представники: О. Коваль (Бельгія) і Я. Деремента (Велика Британія).

Конгрес в обох частинах заслухав звітів уступаючих Центральних Органів СУМ, провів основну дискусію над проблемами виховання української молоді і схвалив ряд постанов для виконання в новій трирічній каденції.

Конгрес ствердив великий ріст рядів молодих членів СУМ за минулі чотири роки, а впарі з тим велику prorоб-

лену працю над вихованням юнацтва в організаційних клітинах і виховних та вишкільних таборах. Виховна праця Юнацтва СУМ ввійшла вже в стадію послідовності і цілісної системи на основі випущеного недавно «Правильника Юнацтва СУМ». Крім того виходили періодичні журнали як «Записки Виховника» для потреб виховників і журнал «Авангард» — для старших членів. У важливіших українських пресових органах в окремих країнах появлялись сторінки СУМ, «Ідея і чин» (Німеччина), «Голос молоді» (В. Британія), «В поході» (Бельгія), «Новий промінь» (Австралія), «Шлях молоді» (Америка), «Трибуна сумівця», а відтак «Юнацький світ» (Канада). Дописи про працю СУМ появлялись майже у всіх українських пресових органах, актуалізуючи справу виховання української молоді. По всіх країнах сумівської дії відбувались численні імпрези, організовані СУМ-ом або спільно з іншими громадськими устано-

* З технічних причин цей комунікат не появилсь в попередньому числі журналу.

вами, де виступали мистецькі одиниці і самодіяльні гуртки СУМ, спричиняючись до поживлення культурно-освітньої діяльності української спільноти в цілому. До праці в СУМ на протязі останніх літ прийшли визначні діячі української культури, літератури і мистецтва, чим підняли рівень

праці СУМ на вищий ступень. До того висока ідейність виховного складу СУМ і постійні вишкільні заходи з боку Крайових і Центральних Управ дозволили втримати організацію в дії і підготувати її ріст на майбутнє.

Нові Центральні Органи СУМ обрано в такому складі:

Центральна Управа:

О. Коваль (Бельгія)	— Голова
Я. Деремєнда (В. Британія)	— I-ий Заступник Голови і Референт Внутрішньої Діяльності.
Д-р М. Кушнір (ЗДА)	— II-ий Заступник Голови і Голова Центральної Виховної Ради.
Д-р Б. Стебельський (Канада)	— III-ий Заступник Голови і Референт Юнацтва ЦУ.
Г. Ошипко (Бельгія)	— Генеральний Секретар
С. Гановський (ЗДА)	— Референт Координації
Т. Кіс (Німеччина)	— Референт Зовнішніх справ

Центральна Контрольна комісія:

В. Леник (Німеччина)	— голова
М. Фурда (ЗДА)	— член
П. Ващук (Канада)	— член
І. Левицький (Бельгія)	— заступник
С. Костюк (Німеччина)	— заступник

Центральний Товариський суд:

В. Микула (В. Британія)	— голова
Я. Сербин (Канада)	— член
М. Шмігель (ЗДА)	— член
М. Соломка (В. Британія)	— заступник
Б. Вілогоцький (Франція)	— заступник

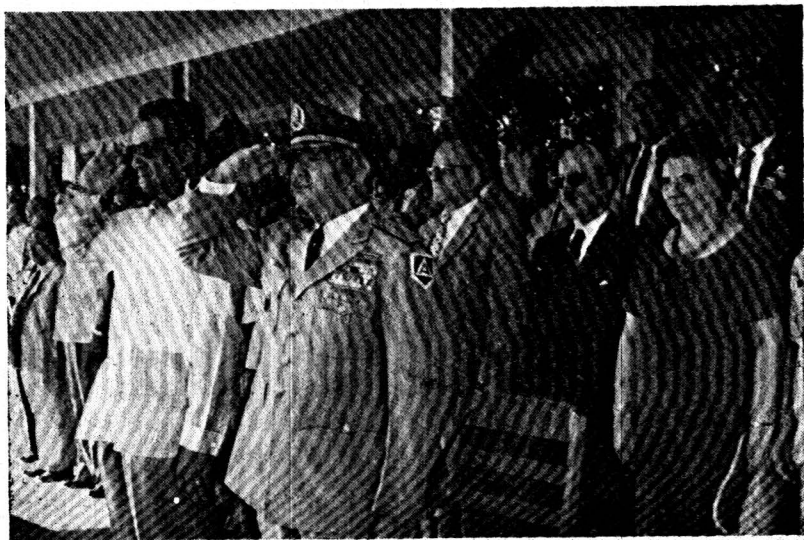
На європейській частині Конгресу були виголошені доповіді на теми: »Визвольні змаган-

ня і їх виховне значення» — сот. Микола Вернигора, »Молодь поневоленої України і лі-

тература» — Петро Кізко, «Праця молоді на зовнішньому відтинку» — Володимир Косик. Програмову доповідь на обох частинах Конгресу виголосив мгр. Омелян Коваль.

Конгрес усно вітали: 1) на європейській частині: о. канц. М. Левенець в імені Апостольського Екзарха українців католиків у Франції Кир Володири, інж. В. Олесків — від Союзу Українців у Великій Британії, д. В. Леник — від КУ СУМ в Німеччині, проф. Вол. Янів — від НТШ, п. І. Попович від ОУРФ і робітничих синдикатів, п. Б. Ві-

тшинський — від Об'єднання Українців у Франції і В-ва «Шлях Перемоги», інж. О. Мельникович — від УХР, сот. М. Фриз — від Братства колишніх вояків УПА, п. П. Плевако — від Комітету оборони пам'яті С. Петлюри і від Комітету будови храму св. Симона; 2) на американській частині: п. О. Лисогір — від Українського Народного Союзу, пані О. Грабовенська — від Союзу Українок Америки, п. І. Білинський — від Організації Визвольного Фронту, д-р В. Пушкар — від СУК «Провидіння», п. Л. Футала — від

На фото: рейдуючий амбасадор Воюючої України, п. Ярослав Стецько з дружиною (в чорному), на військовій параді в Манілі, Філіппіни. Перед п-вом (Стецьками — Головнокомандуючий філіппінськими збройними силами

Української Народньої Помочі, м-р. Є. Лозинський — від Головної Управи ООЧСУ, інж. А. Гончар'в — від Союзу Політичних В'язнів, скульптор М. Черешньовський — від Т-ва кол. вояків УПА ім. ген.-хор. Т. Чулиринки, д-р М. Гута — від КУ СУМ в Канаді, п. М. Шмігель — від Головної Управи СУМА.

Конгрес письмово привітали: Митрополит Кир Максим Германюк, Митрополит Кир Амвросій Сенишин, Архiepиcкoп Кир Іван Бучко, Архiepиcкoп Метислав С. Скрипник, Єпископ Кир Йосиф Шмондюк, Єпископ Августин ЧСВВ, Духовна Семінарія в Римі, Провід Закордонних Частин ОУН, Український Конгресовий Комітет Америки, Комітет Українців Канади, Центр. Управа КодУС, Український Вільний Університет, Організація Оборони Чотирьох Свобід України, Ліга Визволення України, Союз Українців у Великій Британії, Центральне Представництво Української Еміграції в Німеччині, Головна Рада Укра-

їнських Громадських Організацій в Бельгії, Братство кол. Вояків І-ої Української Дивізії УНА в ЗДА, Редколегія військового журналу «Вісті», Крайова Управа Братства кол. вояків І-ої УД УНА в Німеччині, Українська Медично-Харитативна Служба, Товариство кол. вояків УНР в Франції, Крайова Пластова Старшина в ЗДА, КУ СУМ в Австралії, КУ СУМ в Канаді, КУ СУМ в Аєсталії, проф. З. Б. Саган, п. О. Кушнєта, д-р Ол. Соколюшин, д-р М. Філь, інж. А. Кушніський, п. С. Мудрик, проф. В. Радзикович, ос. СУМА ім. Богуна в Шікаго.

Президія Конгресу: Європейської частини:

Вол. Косик	— голова
Я. Деремєнда	— заступник
Г. Оципко	— заступник
С. Косюк	— секретар
Т. Кіс	— секретар

Американської частини:

Л. Футала	— голова
Я. Деремєнда	— заступник
д-р М. Гута	— заступник
Наталка Бандера	— секретар
Г. Цєбрій	— секретар

**Дбайте, щоб кожний юнак і
юначка — українці мали**

» К Р И Л А Т І «

журнал Спілки Української Молоді

З'їзд СУМ-у у В. Британії

В днях 26 і 27 січня 1963 р. в Осередку СУМ в Аштоні, Лянканішр, відбувся 14-ий з черги З'їзд Спільки Української Молоді у Великій Британії. У З'їзді брали участь 68 делегатів з 28 Осередків і 25 Відділів Юнацтва СУМ, представляючи 1.580 членів Спільки.

З'їзд відкрив голова Крайової Управи СУМ д. Ярослав Деремнда, а працю З'їзду поблагословили представники обох українських Церков, отець д-р Т. Тисак і отець А. Максимук.

З'їздом СУМ керувала президія в такому складі: д. О. Шляхетко — голова, подруга Люба Стадник — заступник голови, дд. Б. Рогач і В. Острожинський — секретарі. Під час З'їзду працювали комісії, які потім внесли свої пропозиції на розгляд і затвердження цілого З'їзду.

Цьогорічний З'їзд проходив під кличем Лесі Українки: «Борись і добувайся батьківщини!»

Усно учасників З'їзду привітали о. д-р Т. Тисак, о. А. Максимук, д-р С. Фостун в імені Головних Управ Союзу Українців і Об'єднання колишніх вояків українців у Вел. Британії, проф. д-р І. Марченко в імені Спільки українських

учителів і виховників, інж. В. Олесків в імені Української видавничої Спільки, п. О. Шляхетко — фірми «Подолія» і Спільки українських купців, д. П. Ленківський — як колишній голова КУ СУМ і від Адміністрації «Авангарду» в Британії, і п. В. Плехін — колишній член СУМ в Україні.

Письмові привіти З'їздові прислали наступні особи і організації: Високопреосвящений Кир Іван Бучко, Преосвящений Кир Августин Горняк, Преподобний Протопресвітер о. С. Молчанівський, Голова ЦК АБН п. Я. Стецько, о. Я. Гаврилюк, Головна Управа Організації українських жінок і Управа Пласту в Британії, Центральна Управа СУМ, Головна Управа СУМА, Крайові Управи СУМ в Канаді, Німеччині і Бельгії, дирекція кооперативи «Нова Фортуна» в Британії, Фірма «Демчук і Ко.», Управа Відділу СУВ в Аштоні та головний редактор «Авангарду».

З'їзд заслухав звітів уступаючих органів СУМ у Вел. Британії, продискутував їх широко і, на пропозицію Контрольної комісії, одобрив дотеперішню діяльність Крайової Управи СУМ у Вел. Британії.

Перед учасниками і гостями З'їзду виступив проф. д-р І.

Марченко з цінною доповіддю на тему: «Незвичимість української нації».

Учасники Крайового З'їзду ствердили постійний ріст СУМ у Британії, зокрема ріст рядів Юнацтва СУМ, та значну працю пророблену в клітинах СУМ. За найкращі здобутки в роботі під час минулої каденції відзначено прилюдною згадкою Осередки СУМ в Тодмордені, Лестері, Манчестері, Галіфаксі, Брадфордї, Болтоні, Блакбурні, Астоні, Рочдейлі, Гаддерсфільді та Бері.

Переходовий прапор Крайової Управи передано делегації Осередку СУМ в Ноттінггамі, як найкращому з усіх Осередків СУМ у Великій Британії.

Крайовий З'їзд обрав нову Крайову Управу в такому складі: д. Я. Деремента — голова (переобраний знову), а друзі і подруги С. Андрушків, В. Бойчук, Віра Гринюк, М. Гринюк, М. Джус, І. Іванцюра, М. Кузик, М. Лаців, В. Микула, Б. Марченко, В. Олеськів, В. Поладинець, В. Рогач, В. Семенюк, І. Скрипець, Люба Стадник, М. Солонка, В. Циктор, І. Федечко і М. Яроцький — члени Крайової Управи.

Заступниками членів КУ обрані подр. М. Стахів і дд. А. Скалоцький, Я. Мельник, М. Коронін і М. Ференц. Крайову Контрольну комісію СУМ обрано в такому складі: дд.

С. Фостун — голова; В. Дуліба, О. Шляхетко — члени, а Д. Литвин і П. Максимович — заступники членів Контрольної комісії. Крайовий Товариський суд СУМ: дд. І. Процик — голова; В. Гром'як і подр. Ніна Марченко — члени, а С. Луцишин і В. Вільницький — заступники членів Товариського суду.

XIV Крайовий З'їзд схвалив постанову уступившої Крайової Управи придбати оселю для СУМ, затвердив її план дії, а після всебічного обміркування можливостей для організування грошей на закуп оселі, ухвалив наступне:

а) зобов'язати кожного дорослого члена СУМ виплатити на фонд заupu оселі не менше, ніж 3 фунти стер.;

б) зобов'язати кожну родину, що її діти є в лавах СУМ, виплатити на фонд оселі також не менше 3 фунтів;

в) зобов'язати Управу Осередків виплатити на фонд оселі 50% з готівки в касі кожного Осередку по стану на 27 січня 1963 р.;

г) перевести збірку на фонд заupu оселі СУМ серед української громадськості у Британії;

г) вітати ініціативу КУ СУМ щодо заклик до Управ українських Товариських клубів, купців і підприємців допомогти створити початковий фонд оселі СУМ.

З'їзд прийняв ряд постанов і привітав проводи українських Церков і різних українських організацій, а зокрема багато-страждальний український на-рід і його героїчну молодь на батьківщині, яка у різних формах і різними засобами бореться проти московського окупанта.

Як усі минулі, так і цей З'їзд СУМ проходив в атмос-

фері великого творчого піднесення, в турботі за підростаюче українське покоління на чужині, як переемника і продовжувача боротьби за суверенну українську державу. Треба сподіватися, що нова КУ СУМ, до речі у поширеному складі, з участю багатьох «ветеранів» СУМ-у в Британії, з ще більшим запалом приступить до здійснення постанов, які прийняв З'їзд.

СУМ у В. Британії купує власну оселю

Постійний зріст рядів юних членів Співки Української Молоді у Великій Британії і специфічна форма праці з ними заставили Крайову Управу екінці вирішити проблему придбання свого власного хутора (оселі), де можна було б в літні місяці та й у кожен пору року влаштовувати вишкільні і відпочинкові табори, а також використовувати те місце для різних інших функцій молодечої організації.

До цього часу табори СУМ влаштовувалися в оселі для українських інвалідів, властителем якої є Союз Українців у Великій Британії, а також у винайманому в чужинців місці. Недоліки цих, до речі, дуже гостинних до СУМ, місць

стають очевидними з кожним наступним роком. Брак місця, розпорошення сил виховного і адміністративного персоналу на 2 табори — це тільки два приклади з тих невідгод, які клічуть КУ здобутися на свою власну земельну посілість.

На час, коли пишуться ці рядки, КУ розпочала заходи, що, може, закінчатся придбанням 48-акрової фарми в середній Англії (поблизу м. Лестер).

Тож побажаємо КУ у Британії успішно завершити розпочате діло, а всіх членів СУМ закликаємо допомогти КУправі чим тільки можливо!

Про наслідки заходів КУ СУМ напишемо у відповідний час.

В таборі «Чорний Ліс» в Австралії

День заповідався не надто гарним. Місцями грізно-чорні хмари кидали застрашуючу тінь на зелень придорожніх лук і лісів.

Була 10 год. ранку, як із-за закруту показався перед нами напис «Чорний ліс», розяснюючи нам настрій.

Гамір молодечих голосів, бадьорість кожного руху, веселий сміх і лопіт прапорів над лісом розсипали у цей хмарний день проміння надій, розвіяли сумніви, прогнали тіні. Де ж місце на сумніви і розпач, як звідусіль чути українську мову (хоч часами не граматичну і не досконалу), на кожному личку не лиш рум'янець, але якесь сяйоточне очікування, не видно ніде хаосу, а кожний юнак чи юначка (навіть малята) так самовпевнено поспішають за якимсь ділом. Одні передягаються в однострої, на зміну стійці при могилі, яку приготвила група юначок і юнаків серед ночі, як несподіванку для цілого табору; інші прибирають польовий престіл для Служби Божої, ще інші повторюють і провіряють програму на свято УПА, плетуть останні вінки, пишуть написи, приготвляють ленти.

Не віриться власним очам. що все це та сама молодь, про

яку пишеться стільки розпучливих статей, листів, над якою так ломиться руки, як пропацією для народу. Не звичайне ідоволення, — а гордість будиться в душі, бо видно, що цінності духа, надбана століттями відпорність до чужих впливів, ще живе в душах принайменше частини української молоді.

Підбігають до нас знайомі юнаки та із серйозністю зовсім дорослих людей питають: «Ви лишаєтесь на наше свято УПА? Ми вже все приготували!». З почуттям власної важности розповідають котрі до якого іспиту готуються, скільки їм ще треба довчитися, які за це належаться відзнаки. До них підбігають їхні молодші друзі з того самого відділу і просять допомогти: найменшому зав'язати краватку, іншому помогти написати адресу, а ще іншому щось направити. З якою готовістю помагають старші молодшим, радять, заводять лад!

Швидко й без замішання на свисток уставляються всі до збірки і відходять до Служби Божої, яку править у наміренні поляглих воїнів УПА о. М. Іванчу. По Службі Божій святочне і зворушливе «слово» молодшого юнацтва СУМ, «Обітниця» старшого юнацтва і

ТАБІР СУМ «ВОЛИНЬ» В АВСТРАЛІЇ

Учасники табору «Волинь» в 1962 р. з командою і виховниками

«Приречення» дійсних членів СУМ, які закінчили 18-й рік. Присягаючи на сумівський прапор, з поважними лицами, очі шукають десь у далині, мабуть, тієї України, якій вони прирікають свої сили, свої молоді пориви, своє життя. Зворушлива хвилина вдячності, що рік за роком проходить зміна, що невмирущість наших ідей potwierджується і передається в молоді, сильні і здорові руки і в чисті серця.

По Службі Божій молодь розбігається переодягтись і нагло з типовою безжурністю юності із цих серйозних людей всі стають голодними мо-

лодами юнаками, а таборовий кухар найважливішою особою в їхньому житті.

По обідній тиші відпочинку дехто сидить з рідними, деякі гуртами — співають, грають у відбиванку, копають м'яч, або ракетами підбивають м'ячики. Молодші заводять гри у партизан і большевиків...

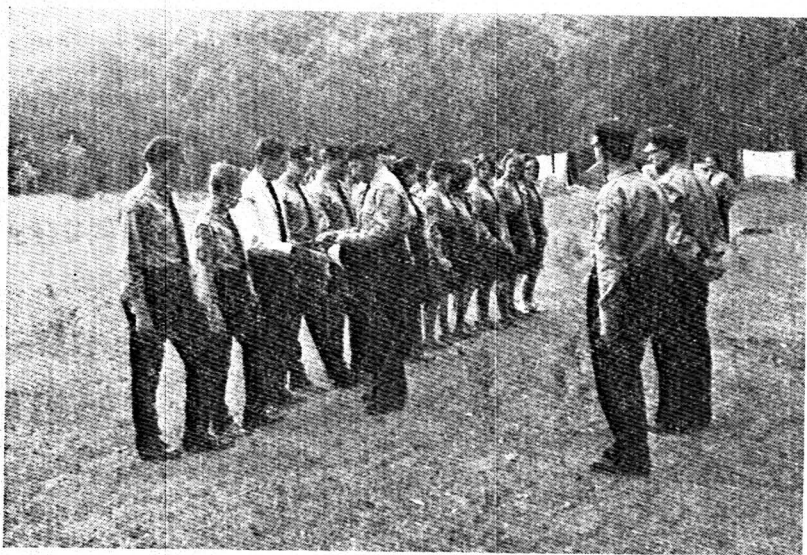
Перед 3 год. по полудні все втихає і діловість молоді знову стає помітною. Точно о третій год. починається заповіджене свято. Оркестра Осередку ім. Т. Чупринки під проводом п. Майковського грає марш і починається дефілада. Напереді команда табору, по-

тім юнаки з прапорами, за ними юначки. Юначки маршують напричуд добре. Перед прапорами могила з портретом ген. Т. Чупринки прибрана синьо-жовтою та червоно-чорною лентами, якій віддають почесність. Враження незабутнє, потрясаюче, а рівночасно будуюче. Ряди молоді з гордо піднесеними головами певним кроком, здисципліновані під звуки упівських маршів віддають пошану героям.

І якби не ця їхня горда постава та певність себе, не одна сльоза звогчила б лиця. Одна-

че мимоволі вирівнюються по статі і так же гордо підносяться голови: Не личить сльозами вшановувати тих, які вмирали за народ співаючи. Ряди формуються по двох боках могили, виступає почесна варта. Комендант табору п. Мороз відкриває свято кількома словами. Панахиду править о. М. Іванчо. Слово о. Іванча зворушливе щирістю і глибокою вірою, що сьогоднішня молодь перебере на себе завдання й ідеї борців УПА.

Програма другої частини свята була переплітана упівськи-

Вручення відзнак учасникам табору СУМ «Волинь» в Австралії

ми піснями у виконанні хору і оркестри сіднейського Осередку СУМ. Осередок цей може гордитися вислідом своєї праці. Реферат Олі Лютак короткий, змістовний і добре нею опрацьований. Деклямації всі на високому рівні, при чому треба зазначити, що приготовані юнаками і юначками без помочі старших. Одначе відмітити треба деклямацію О. Луцького «Свою Україну любіть», яку він виконав з глибоким чуттям, знаменитою дикцією, цілковитою природністю вродженого декляматора. Рецитація

сумівців з Мельбурну була дуже вдала. По відспіванні гимну, який, можна було завважити, співали навіть найменші, цілість відійшла рядами під звуки оркестри, готова до розходу.

Свято залишило незвичайно миле враження. Враження, що молодь вповні розуміла, що святкувала і чому, а найважливіше, що святкувала з власної волі і пошани до тих безприкладних героїв визвольної боротьби та з любов'ю і старанністю підготувала це свято.

Ірина Н.

* * *

В Австралії було влаштовано три сумівські табори. в часі від 22 грудня 1962 р. до 5 січня 1963 р.

Осередок СУМ в Сіднею організував табір «**Чорний ліс**», в якому взяло участь 170 членів юнацтва та 25 осіб командного, виховного і господарського складу. В цьому таборі були також юнаки і юначки з інших Осередків цілої Нової Південної Валії. В програму табору входили лекції, гутірки, спорт, спів, музика, прогульки, плавання, стріляння. Перед закінченням табору відбулися іспити на сумівські ступені, які здало 130 юних членів СУМ.

Другий табір «**Рейд УНА**» організував Осередок СУМ у Мельбурні. До табору прибуло

175 дітей. Табір був поділений на курені: юначок — Полтавська і Карпатська Січі та юнаків — Крутянська і Поліська Січі.

У відкриття табору «Рейд УНА» взяли участь Впросв. Кир Іван Пранько, інж. М. Болюх — голова СУОА, проф. Олійник, п. В. Коцюмбас — голова Делегатури АБН.

Комендантом табору був д. О. Рожика.

Третій табір «**Волинь**» організував Осередок СУМ у Брізбен. Учасників було коло 50. Комендантом табору був д. Коломиєць, а бунчужним д. М. Данилюк. На останній день табору було випущено таборову газету «Патро», в якій скомпільовано будні таборування.

Коли юнацтво рішає?

Щоб задовольнити бажання юнаків і юначок осередку СУМ в Окслей, Квінсленд, Австралія, голова осередку дозволив собі зробити деякий відхил від правильника СУМ і заявив на сходинах:

— Якщо ви почуваетесь втомленими, то я даю вам одну неділю до вашого розпорядження. Робіть, що хочете, але на нашу поміч не розраховуйте!

— Домовилися, — відповіли старші.

І за плечима виховників закипіла робота.

Два тижні пізніше голова осередку отримав несподівану віст-

ку: осередок їде на прогулянку на острів Бішоп. До острова півтори години дороги річкою Брізбен і затокою. Охочих назбиралося півсотні. Обговорювалися уявні пригоди та небезпечні випадки.

Нарешті прийшла подарована неділя. День випав чудовий. На гарненькому кораблику метушня. О 9 год. 30 хв. кораблик (його охрестили дубом) відчалив. Всі готуються до непередбачених пригод...

Десь в носі корабля піднялася паніка, розпачливий крик і благання на всіх відомих мовах. Добродушний капітан вертаєть-

На дозвіллі в юнацькому таборі СУМ в Австралії

ся до берега, бо один з шукачів пригод забув об'ємисту валізку з такими дорогоцінностями, як сандвічі, сардинки, яйця, ковбасу, помідори, саями, сіль, цукор, молоко, картоплю, хліб, чай, біфстейк, канустину, буряк, перець, оселедці, моркву... Цього було досить. Поспіналися замітки, поради, вказівки і щирі-щирісінький сміх.

Щоб доповнити недокінчений вище список речей, молодші юнаки закинули з корабля вудки. І на острів приїхали без гачків.

Ще голова осередку не зійшов з кораб... з дуба, як його повідомили, що можна найняти чайки і повернутися з сумнівців у запорожців. Часу марнувати не можна. Тож старші юнаки під проводом кадета-моряка голови осередку, що первернувся в кошового Рибка, засвітали в похід і помаршували в море по самісінькі коліна. На чайках зчинився тріумфальний крик і на сонці заблищала рибина завдовжки в одного інча. На березі зчинилася метушня. Одні несуть сковороду, інші збирають дрова, ще інші виймають вилки й ножі. Рибина тимчасом зірвалася з гачка і втопилася. На березі сміх, на чайках розчарування.

Але час жорстокий до веселих. Кошовий Рибко махає солом'яним капелюхом, і до берега вертаються чайки. В козаків криваві мозолі на долонях і слюзи в очах, але вони ще не плачуть. Та чайка кадета-моряка Невгавалії не вертається. Гребці гребуть аж сардинки (вибачте — оселедці) помокріли, а чайка на місці. На ній крім двох гребців є ще три турецькі красуні з осередку СУМ, немала валізка з харчами та десяток зловлених рибин. До того ще й якір забули витягти. Повиклидали рибу, поїли запаси з валізки, а чайка ані руху. Запорожці застогнали-заплакали, а красуні заспівали напівсвоїми голосочками:

*Як померло — не ховайте
Нас десь там в могилі,
Хай могилою нам будуть
Та й морські хвилі.*

Голова осередку, кошовий Рибко, всунув пачку незапорицьких цигарок місцевому шукачеві пригод з моторовим човном і цим героїчним вчинком закінчив безтурботний день.

Кажуть, що він з радощів пообіцяв ще цікавішу поїздку.

Омелько Заздрисний

ЧЛЕНИ СУМ!

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЯКУ ВЕЛИКУ КОРИСТЬ ДЛЯ
УКРАЇНСЬКОЇ СПРАВИ РОБЛЯТЬ ЖУРНАЛИ
АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ:

THE UKRAINIAN REVIEW

ABN CORRESPONDENCE

THE UKRAINIAN QUARTERLY

ПОШИРЮЙТЕ ЇХ МІЖ ЧУЖИНЦЯМИ
І ЗБАГАЧУЙТЕ ЇХНІ ПРЕСОВІ ФОНДИ!

» К Р И Л А Т І « — новий журнал СУМ-у

Дорогий Читачу! Сьогодні я хочу поділитися з Вами радісною вісткою. Предметом її є поява нового журналу для української молоді середнього віку (на мою думку, 10-18 років), що його видає Центральна Управа Спілки Української Молоді. Редагує журнал колегія редакторів з Леонідом Полтавою на чолі. Друкується журнал у ЗДА, в кількох кольорах з ілюстраціями.

Коли я пишу ці рядки, передо мною лежать два перші числа журналу, за січень і лютий 1963 року. Своїм зовнішнім виглядом журнал робить добре враження, хоч оформлення окладки не зовсім оригінальне і мені чомусь видається, що такий журнал я вже десь колись бачив, а тому, може, й читав. Цей психологічний момент у читача редакції журналу треба було взяти під увагу. Поза цим, для мене особисто видається, що зовнішній вигляд журналу нічим не поступається перед журналом такого типу в культурних державних народів світу. А це — набищо для нашої Спілки, яка свою діяльність розгортає в умовах чужини, дякуючи матеріальній і моральній підтримці членів і приятелів СУМ, розпорошених по усіх частинах земної кулі.

В своєму слові Видавництво журналу пише м. і. таке: «Цей журнал, як вказує його назва — «Крилаті» — має бути для українського юнака і юначки тим двигуном, що мов на крилах неситиме їх у славне минуле України, в її бурхливе, важке й повне героїзму сучасне, в її величне, могутнє майбутнє. Журнал «Крилаті» має допомагати Вам підвестись до висот Божеського, високо понад мізерну пересічність людей з назви, що їх ідолом у житті є тільки багатство та вигоди. Він, оцей Ваш журнал, з висот крилатих має показати Вам широкі життєві обрії і мету, до якої Ви маєте у Вашому житті прямувати». Я вибрав цю довгу цитату для того, щоб підкреслити яке велике і одночасно відповідальне завдання поставили перед собою видавець журналу — цебто Центральна Управа СУМ — і редакція. Основне в цьому є, що українській молоді, яка зростає за межами України, дано обіцянку, зв'язану національною і особистою честю видавця і редакторів. Мені не треба широко говорити про те, які незвичайно погані наслідки були б з невиконання даної обіцянки. І це приводить мене до теми змісту журналу.

Було б не мудро на підставі

перших двох чисел давати якийсь осуд на поміщений матеріал. Якщо хтось мав би щось сказати, то повинен зробити це у формі дружніх, будуючих порад і заохочень для редакції. «Крилаті» тількищо беруть розмах і в цьому часі їм треба дати якнайбільше життєдайних повітря і простору. Під повітрям я розумію необмежену кількість матеріалу, з якого редакція могла б вибирати тільки найкраще, а під простором — широкі маси української громадськості, які повинні дати молодому журналові всебічну допомогу; зробити своїм обов'язком доведення до того, щоб журнал опинився в руках кожної української молоді людини у відповідному віці. Якщо ці дві умови будуть виконані, то щойно тоді всякий, буквально всякий з нас, матиме моральне і всяке інше право критикувати або хвалити (часто похвала діє гірше, ніж критика). Сьогодні ми повинні щиро привітати появу «Крилатих» і висловити сподівання, що дану

молодому українському читачеві обіцянку видавець і редакція журналу виконають. Бо якщо вони її не виконають, їх найгостріше скритикує сам молодий читач, критику дасть його відношення до української національної справи, до крилатих і героїчних ідей.

На закінчення хочу дати ще одну цитату з слова Видавництва у першому числі журналу «Крилаті»: «Щоб «Крилаті» могли виконувати своє завдання, потрібні також Вашої тісної співпраці у формі листів і світлин до Редакції, Вашої допомоги у масовому розповсюдженні «Крилатих» між знайомими (а також не забувати за них платити)».

Це є тверезе і цілком на місці звернення. Багато залежатиме від того як Ви, я і інші українці на чужині, а члени СУМ в першу чергу, відгукнуться на нього.

Псбажаймо ж журналові «Крилаті» довгого і блискучого життя!

(і.к.)

ЖЕРТВУЙТЕ
на пресовий фонд
Вашого журналу
» А В А Н Г А Р Д «

ГЕНІЙ ШЕВЧЕНКА *

Проф. Павло САВЧУК

Молюся, Господи, молюсь!
Хвалить Тебе не перестану!
Т. Шевченко («Костомарову»).

Перша половина XIX ст. була новою добою в історії української духової культури взагалі, а в історії літератури і мови зокрема. Початок нового ступня відноситься до 1840-х років. Період 40-х років XIX ст. в українській літературі знаменує собою значними змінами. Ці зміни мали свої національно-політичні особливості. Потрібно було глибше заглянути в суть вад і суперечностей суспільно-політичної системи в Московщині взагалі і, зокрема її впровадження в Україні, що давало поштовх до наростання революційного руху. Глибше бачення московської системи в Україні, а зокрема її осуду, вимагала від літератури гострої непримиренної критики, особливо критики кріпосництва, абсолютизму, бюрократії, сваволі тощо. Необхідно було розкрити цей увесь бюрократичний абсолютизм московський у мистецьких образах, висвітлити суть тих соціальних сил, на яких тримався той політичний лад.

В ході національних зрушень (поштовх був даний з Західної Європи), зацікавленість передових людей доби до проблем народу. Його історичної ролі, приваблювало увагу мистців до народніх тем.

З народнім життям знайомилися молоді ентузіастичні шляхом мандрівок, екскурсій тощо. Про таке зацікавлення писав у свій час Микола Костомарів: «Починав я робити етнографічні екскурсії з Харкова по сусідніх селах, по шинках, що за тих часів були справжніми народніми клубами. Я слухав оповідань і розмов, записував слова і вислови, втручався до бесіди, розпитував про народне життя-буття, записував звістки, що їх мені доставляли, і казав співати собі пісень. На все те я не жалувал прощай — і як не давав їх просто в руки, то годував і поїв своїх розмовників».¹⁾

Тодічасна передова інтелігенція, письменники і науковці, намагалися з'єднатися з народом, але цих перших дослідників не дуже ще цікавило національно-економічне і соціально-політичне життя селянства. Їх більше цікавила народня словесність, у якій шукали джерел, щоб виробити свій погляд на світ. Переважно вони цікавилися народніми піснями, легендами, переказами, приказками, вважаючи це за безцінний скарб, в якому зберігаються традиції даного народу, що характеризує його національний світогляд, який може послужити для творення но-

вих процесів життя. Більш завзятіші вибирували залишки народної творчості майже по всій Україні. Дехто цікавився старини кобзарями, які тоді ще жили, як Андрій Шут, Осип Вересай та інші, мало відоміші, які знали багато стародавніх дум і пісень. Крім кобзарів було чимало народніх оповідачів.

Ці дослідники часто назбирували багатющій матеріал. З таких матеріалів народніх пісень і дум появилися збірки Цертелєва, Максимовича, Срезневського, Лукашевича, Куліша та ін. Видавці з великою цікавістю бралися видавати народню творчість, бо вона мала великий збут на книжковому ринку.

Видаючи в 1827 році збірку народніх пісень, Михайло Максимович у своїй передмові писав: «Настав, здається, час, коли вже спізнають справжню цінну народности; вже починає здійснюватися бажання: нехай утвориться поезія справді руська (українська)! Найкращі наші поети беруть чужоземні твори вже не як основу і зразок для своїх власних писань, а тільки як помічний засіб для повнішого розвитку самобутньої поезії, яка зродилася на рідному ґрунті і яку довго заглушували чужоземні прищепи»²).

А Цертелєв у відкритому листі писав: «Чи знаєте, що цю просту поезію я ціню вище, ніж більшу частину наших романів, балад і (слухайте, слухайте!) навіть багатьох романтичних наших поем»³).

Цей же М. Цертелєв видав у 1819 р. збірку «Старовинних українських пісень», в якій були опубліковані зразки народніх дум.

Професор Харківського університету, відомий вчений-славіст І. Срезневський (1812-1880) видав у 1833-1838 рр. три час-

тини збірки «Запорозька старина», в яких опублікував історичні матеріали про Запорозьку Січ і козацтво, і подав зразки усної народньої творчості. Срезневський у своїм відкритім листі 1834 р. сміло заявляє, що «язык український... се не паріччя, а самостійна мова, одна з найбагатіших слов'янських языків (мов — П. С.), і його літературна будущина не викликає ніяких сумнівів»⁴).

Згадуваний уже М. Максимович (1804-1873), професор Київського університету, виорядкував і видав три збірки українських народніх пісень: «Малоросійські пісні» (1827), «Українські народні пісні» (1834) і пізніше (1849) видав «Збірник українських пісень».

П. Лукашевич упорядкував збірку «Малоросійські і Червононоруські народні думи і пісні», яка вийшла в 1836 р., де вперше були подані зразки усної народньої творчості, що виникла на західно-українських землях.

З історичної літератури слід зазначити «Історію Малої Росії» (1830) історика Д. Вантиш-Камєнського; «Історію Малоросії» (1842-1843) вченого М. Маркевича і «Історію Русів» невідомого автора, що вперше в 1846 р. була надрукована, але до того довгий час поширювалася в рукописах.

В свою чергу в 20-40-х роках ХІХ ст. відроджувалася в національному житті в Україні журналістика, яка відіграла значну роль в розвитку української культури. В 1816-1819 рр. видавався в Харкові перший журнал «Український вісник». В ньому друкувалися матеріали українською й московською мовами, як оригінальні, так і перекладені з іноземовних літератур. У 1816 р. видавець В. Маслович видавав гумористичний журнал

«Харківський Демокрит», в якому теж друкувалися твори українською та московською мовами. В 1824-1825 рр. виходив у Харкові «Український журнал».

В 30-40-х роках вийшли кілька альманахів у Харкові: «Український альманах» (1831); дві книжки альманаха «Українська зоря»; в 1841 р. «Сніг» та інші. Всі вони відповідно вплинули на розвиток національної української культури.

Позитивну роль в розвитку української культури відіграли в першій половині XIX ст. театри. Постійні театри були відкриті в таких містах: в Одесі 1804 р., в Києві 1805 р., в Полтаві 1810 р., в Харкові 1812 р., в Ніжині 1826 р., та пізніше в ряді інших міст. Хоч у цих театрах спочатку ставились п'єси московських авторів і московською мовою, бо все українське Московщиною нехтувалося, але з часом у тих же театрах ставились п'єси і українських авторів і українською мовою, що давало позитивні наслідки для розвитку української національної духовної культури. Крім цього, розвивалися самодіяльні театри по менших містах та в окремих поміщицьких маєтках. Театри спричинилися до розвитку театрального українського мистецтва.

Для розвитку української культури мало велике значення і відкриття ряду середніх і вищих шкіл в Україні. В 1806 р. був відкритий у Харкові університет; у 1820 р. було відкрито в Ніжині гімназію вищих наук, яку в 1832 р. перетворено в ліцей; у 1834 р. відкрито в Києві університет, а в Полтаві, Харкові та Одесі гімназії. Але

з прикрістю треба зазначити, що до університетів і гімназій селянських і міщанських дітей не приймали. Туди мали доступ лише діти привілейованих станів, в першу чергу з дворянства. Очевидно, ці школи були опановані московською мовою й московською ідеологією, тобто засобами денаціоналізації української провідної верстви, як також українського народу. Але все ж такі передова, свідоміша молода генерація з українського походження, пізніше ставала на шлях української національної ідеології політичного відродження. Тому ці всі школи пізніше мали чимале значення в ході розвитку української культури, національної свідомості і провідної політичної думки. З них виходили ідейні діячі української національної справи.

Але для дальшого розвитку української національної культури треба було вирішити питання мови. Мовне питання не було вирішене минулим поколінням. Воно вагалось між штучною «слов'янською» і живою народньою мовою. До використання й застосування української народньої живої мови в літературі і науці мали вчені й письменники з боку Московщини великі перешкоди і, навіть, від наших деяких «освічених» земляків.

Знову наведемо коротку цитату Костомарова, який вивчав з уст народню мову, почав говорити нею, навіть складати вірші. «Коли я пробував читати мої твори знайомим українцям, давнім моїм товаришам, зустрів я дуже неприхильне прийняття; одні висміювали мого незнання і

вказували на помилки, інші піднімали на сміх саму ідею писати українською мовою. Я не піддавався нічому і, навпаки, — огортав мене дедалі більший запал⁶⁾.

Але в захист української живої народної мови стали вчені філологи Максимович і Срезневський, які довели науковими аргументами самостійність української мови. Вони відкинули об'єднанські теорії Погодіна.

За вченими філологами пішли письменники, які писали свої твори українською живою народною мовою, хоч і писали децю й московською. Іван Котляревський (1769-1838). Петро Гулак-Артемовський (1790-1865), Григорій Квітка-Основ'яненко (1778-1843), Маркіян Шашкевич (1811-1843), Євген Гребінка (1812-1843) і інші. Це були перші зірки, що засяли рідною мовою в поневеленій Україні. Вони поклали основи розвитку української національної літератури.

Не зважаючи на жорстоку миколайську реакцію, що панувала в Україні, передові українські вчені й письменники зуміли прорвати ланци, що сковували народню українську творчість і мову дощевченківського періоду, показавши наступним поколінням правильний шлях до розвитку національної української культури.

Але треба підкреслити, що національне відродження перших початків XIX ст. мало літературний характер. Вчені дослідники робили дослідні з літератури, етнографії, історії тощо. Бо до цих дослідів, до цінних українських народних скарбів був попитовх з Заходу. Але ці досліді децю поширювалися й на соціально-політичний характер. «Пристосовуючи своє по-

няття народності до західно-європейських теорій, тогочасні діячі мусіли поширити своє зацікавлення з літературно-містецького поля на соціальне і політичне⁷⁾.

Рушійною силою нового національно-політичного напрямку в Україні був Тарас Шевченко (1814-1861). Поява першого «Кобзаря» 1840 року — ця великої історично-літературної ваги збірка — поклала початок реалістичному напрямку в українській літературі. Цей новий літературний напрямок виник і розвивався під теоретичним і практично-організаційним керівництвом Тараса Шевченка.

(Далі буде)

*) З доповіді, прочитаній на науковій конференції в ЗДА.

1) За Ів. Холмським, Історія України, Нью Йорк 1949, ст. 313.

2) За Ів. Холмським, Історія України, Нью Йорк 1949, ст. 314.

3) Там же, стор. 314.

4) За М. Грушевським, Історія України, Київ 1918, стор. 488.

6) За Ів. Холмським, Історія України, Мюнхен 1949, сторз 315.

7) І. Холмський, Історія України, 1949, стр. 315-316.

* * *

*Нема на світі України,
Немає другого Дніпра.*

Т. Шевченко

* * *

*Поможи нам, ізбави нас
Вражої наруги!
Поборов Ти першу силу,
Побори ж і другу,
Ще лютішу!..*

*... Смирилася душа наша
Жить тяжко в оковах!
Встань же, Боже, — поможи нам
Встать на ката зноу!*

Т. Шевченко

Струнна оркестра і танцюристи Осер. СУМ в Ной Ульм, Німеччина.

Аналіза духового обличчя української молоді на рідних землях

А. МИКУЛИН

Чи українська молодь в Україні та на запроторенні, на інших теренах ССРСР, зберігає своє власне духове національне обличчя? Чи бореться вона проти Московщини — окупанта України? Що взагалі являє собою українська молодь на рідних землях? Такі питання вириваються, коли хочемо аналізувати духове обличчя молоді на батьківщині. Для характеристики подаю нижче деякі статистичні показники:

1. Україна має 43 млн. населення, в тому числі: українців — 31,8 млн. (74%), москалів — 7,7 млн. (18%), інших — 3,5 млн. осіб (8%). (За московськими даними. — Ред.)

Від 1939 року (останній перепис населення ССРСР) до 1961 року включно кількість москалів в Україні збільшилась приблизно на 9% або на 4 млн. осіб. Це, переважно, різні московські партійні і комсомольські функціонери, які прибули в Україну з РСФСР на різні партійні і урядові посади.

2. За віком українське населення має такий склад: дітей до 14 років життя 10 млн. (23%), молоді від 14 до 28 років життя 12,3 млн. (29%), старших ніж 28 років — 20,2 млн. (48%).

Отже тепер в Україні нараховується молодого покоління 22,3 млн. або 52% загальної кількості українського населення.

3. Після 1917 року, із сучасної загальної кількості українського населення, народилося 33 млн.

осіб. Нанерододні другої світової війни народилося 4 млн. осіб. Сьогодні ця молодь має приблизно 23-25 років життя.

4. Комсомольців в Україні нараховується 3,4 млн. або 15% загальної кількості української молоді. Комсомольці — це молодь віком від 14 до 28 років життя.

Такий сучасний склад українського населення та його молоді.

Жорстока московська окупація України, жахливе колоніальне поневолення українського народу, систематичний явний і замаскований терор московської компартії, груба пропагандивна брехня і лицемірство Москви, що діють у всіх ділянках політичного, національного, ідейно-культурного і економічного життя — все це поставило українську молодь на рідних землях у таке становище, в якому її правдиві настрої глибоко приховані. На підставі студій московсько-большевицької преси виходить, ніби українська молодь «захоплена пафосом побудови комунізму» в ССРСР, «безмежно віддана рідній компартії та батьківщині» — ССРСР, але глибоко в душі вона має власні думки і погляди.

Недавно пленум ЦК компартії в Україні ухвалив постанову «Про завдання партійних організацій України по дальшому посиленню ідеологічної роботи в світлі рішень XXII з'їзду КПСС». В постанові підкреслю-

ється, що «у вихованні молоді, а зокрема студентської і шкільної, існують дуже серйозні недоліки». З цієї постанови видно, що серед української молоді нуртують аполітичність, байдужість, нігілістичні настрої, спротив московському колективізму, недотримування норм т. зв. кодексу комуністичної моралі, а найголовніше те, що серед молоді, як пишеться в постанові, квітнуть капіталістичні пережитки, міщанський погляд на життя, спротив атеїстичній пропаганді, московському інтернаціоналізму та «дружбі народів», *нуртує український «буржуазний» націоналізм*. З постанови виходить, що в Україні дуже гостро стоїть проблема «батьки і діти». Для московського окупанта як доросле українське населення, тобто «батьки», так і українська молодь — «діти» — це фактично не розв'язана сьогодні національна проблема, яка завдає Москві дуже багато клопоту. Підставою догмою т. зв. «комуністичної моралі» для кожної підсовєтської людини є те, що партія оголошена «непомилливою», «партія — понад усе». На практиці це означає, що кожний підсовєтський громадянин, незалежно від статі і віку, повинен захоплюватися і підтримувати всі постанови ЦК КПСС та уряду СРСР і брати активну участь для впровадження їх у життя, навіть тоді, коли ці постанови і заходи спрямовані проти інтересів підсовєтського неросійського населення в окупованих Москвою т. зв. «союзних республіках», отже в Україні також. Очевидно, настрої і вияв спротиву українських батьків московському окупантові передаються і українським дітям. В «побудову комунізму» вітрять

тільки ті, чийх батьки є високими партійними урядовцями. Ціє утримують своїх дітей і навчають їх за рахунок державної стипендії як у високих школах, так і в школах-інтернатах. Ця частина молоді належить до т. зв. «золотої совєтської молоді». Яке фактично відношення маси українських підлітків до окупаційної системи, найлініше стверджують приватні листи, що приходять різними шляхами з України. «Шлях перемоги» був вмістив лист, в якому 12-річна дівчинка пише до своєї сестри за кордон: «... дехто з молоді їде цього року на Крим, а я не їду, бо не маю грошей. Ми цілі вакації робимо в полі, а восени ламаємо кукурудзу...»

Аналіз офіційних та неофіційних підсовєтських джерел в Україні вказує на те, що, після хрущовської реформи шкільництва, визиск українських дітей значно збільшився. Це в свою чергу потягло за собою посилення спротиву московському окупантові батьків, а тим самим і української молоді. Недавно газета «Комсомольська правда» вдарила на сполох, що на казахстанській цілині відбувається масова втеча запротореної молоді, переважно з України. Тактика втечі, напр., така: запроторена молодь з України працює на цілині півроку або рік і вдає, що оселилася на цілині назавжди. Раптом запроторенець стримує телеграму від рідних з України: «Негайно приїзди, батько при смерті». Телеграма засвідчена місцевим лікарем. Очевидно, запроторенець негайно просить відпустку, їде в Україну і більше на цілину вже не повертається. Як пише «Комсомольська правда», контролею стверджено, що батьки здорові, а телеграма — це нова метода

втєчі з цілини. Тут треба ствердити, що більша частина української молоді гостро заперечує як московський, так і так зв. «міжпаредний комунізм». Вона формує власні політичні погляди. Цю молодь московська політика не цікавить, і вона ставить досить гостро питання, щоб до її особистого життя партія та комсомол не втручалися. Серед цієї частини молоді нуртують такі погляди: «Від нас вимагають, щоб ми працювали «за здібностями», але ми запитусмо: чи скоро вже буде «кожному — за потребами»? Інші ставляють питання більш хитріше. «Це ж не таємниця, пишуть вони в анонімних листах до редакцій газет в СССР. — що новітє забезпечення кожної людини матеріально викоринило б в суспільстві хабарництво, спекуляцію, заздрість, підлабузництво, кар'єризми. Наше сучасне суспільство називається «соціалістичним», але ж багато з нас живе за принципом: менше працювати, більше одержувати грошей». З цього виходить, що українська молодь не сприймає «на віру» московсько-большевицьку пропаганду, а ставиться до неї ворожо.

Дуже ворожо ставиться українська молодь і до московської антирелігійної пропаганди. Щоправда, більшість молоді до церкви не ходить, вдає з себе антирелігійну, але в хаті виконує разом з батьками релігійні обряди.

Очевидно, український націоналізм — найголовніший і найнебезпечніший ворог імперіалістичної Москви. На 14-му з'їзді перший секретар ЦК комсомолу в Україні Ю. Єльченко нарікав у своїй промові на те, що сучасні партійно-комсомольські засоби виховання не впливають

на українську молодь, більшість молоді взагалі не цікавиться комсомолом та його роботою, уникає різними шляхами від участі в суспільно-громадській роботі, байдуже ставиться до закликів партії, займається «критиканством» партійних потягнєнь тощо.

Хотів того, чи не хотів Єльченко, але в своїй доповіді на 14-му з'їзді комсомолу в Україні він ствердив, що українська молодь чинить впертий спротив комуністичній ідеології, хоч величезна сітка пропагандистів та агітаторів провадить систематичну злочинну роботу, аби прищепити українському підростаючому поколінню комуністичну ідеологію. Її протиставляється ідеологія українського націоналізму, яку нова програма компартії оголосила найбільш ворожою, очевидно, для Москви.

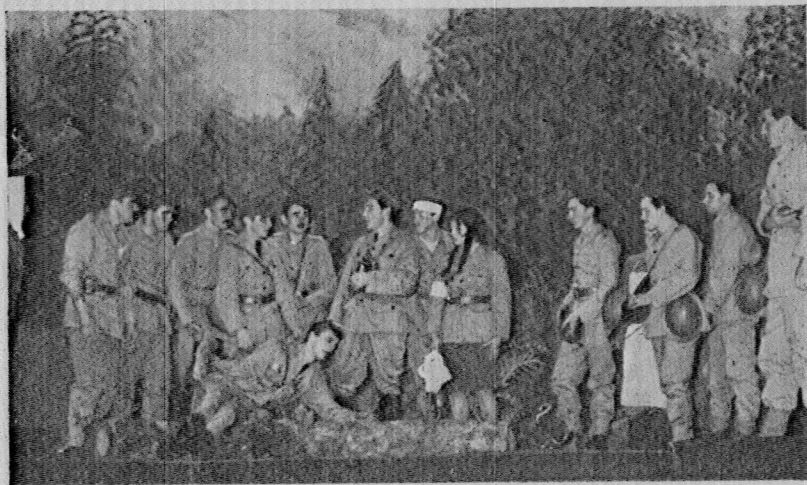
Питанням боротьби проти українського націоналізму часто присвячує свої сторінки і журнал «Комуніст України». Він вимагає «з усією рішучістю» викоринювати найменші прояви національних пережитків, неприйнятно ставитися до українського буржуазного націоналізму», забороняє «ідеалізувати історичне минуле української нації», «чиплятися за старі, віджили традиції і національні форми». В останніх часах появилося в Україні багато книжок — псевдо-літературних творів, головну увагу в яких звертається на боротьбу проти українського націоналізму. Очевидно, книжки розраховані на читання молоддю, щоб наставити її проти українських націоналістів та викоринити національну свідомість. На сторінках газети «Молодь України» також вміщуються статті, оповідання і нариси, змістом яких є вихвалю-

вання «героїв комуністичної праці» серед молоді, «будівників комунізму», а одноразово з тим загострюється увага молоді до потреби боротися з українським націоналізмом, брати приклад з «старшобратерської» молоді, а шляхом вивчення московської мови та наслідуванням московської культури «зближувати» (московізувати) українське населення, переважно його молодь з «великим російським народом».

Все це свідчить, що боротьба українського націоналізму на наших рідних землях продовжується далі. Не стоїть від неї остеронь і значна частина української молоді. Ми маємо при-

клади з офіційних московських джерел про те, що молодь України гостро явно або замасковано виступає проти насильної московізації молодого покоління, плекає українські звичаї, традиції, саботує зарядження московської партії та уряду, виявляє велику нехіть до комсомольської роботи або взагалі ухиляється від вступу в комсомол.

Для московсько-большевицького комсомолу в Україні характеристичним є те, що в його середовищі відбувається процес розкладу. На різних ідеологічних комсомольських нарадах, загальних зборах, конференціях, вишколах тощо, які відбува-

Сцена з п'єси «Ліс шумить», поставленої драмгуртком Осер. СУМ в Мельбурні під керівництвом інж. Я. Гевка. В ролях виступали: Христя Сорока, Ю. Коцюмбас, Людмила Лапан, Ю. Бобурко, Осип Рожик, Д. Моравський, Люба Бобурко, Дмитренко, Кулик, Ю. Сорока та інші.

ються в районах і областях України. комсомольські верховоди вимагають від рядових комсомольців та безпартійної молоді посилити боротьбу проти т. зв. «буржуазної ідеології».

Отже, на підставі аналізу навіть офіційних джерел — московсько-большевицької преси — виходить, що більшість української молоді є національно свідомою, розуміє, що Україна поневолена Москвою. Молодь України не згубила свого національного обличчя, хоч воно не таке, як нам хотілося б бачити, бо треба брати до уваги не тільки жорстокі умови життя під большевицькою окупацією, але також і щоденну зливу большевицької пропаганди, яка оточує українську молодь, починаючи від дитячого садка. Тому не можна дивуватись, що українська молодь на рідних землях має власний погляд на низку проблем.

На підставі аналізу офіційних і неофіційних джерел з України можна зробити такі висновки:

І. Московський колоніалізм в Україні має такі головні напрями щодо української молоді:

а) перетворити українську молодь на «совєтську» шляхом настирливої московізації і виховання молоді з дитинства в душі вигаданої комуністичної ідеології;

б) хрущовським «наближенням школи до життя» створити з української молоді масову армію слухняних рабів — пересічних робітників та колгоспників;

в) обмеженням українській молоді вступу до високих шкіл створити керівну еліту, яка складалася б з «старшобратерської» молоді або з яничарів інших немосковських націй в СРСР;

г) шляхом т. зв. «добровіль-

ного» запроторення української молоді за межі України, яке відбувається під плащиком «романтики побудови комунізму», знищити національне духове обличчя української молоді, а за рахунок фізичного визиску її розбудувати СРСР, як сучасну московську большевицьку імперію, як «совєтську батьківщину»;

г) улаштуванням прилюдних судових процесів над українськими націоналістами та т. зв. «антисувільним елементом», залякати українську молодь большевицьким терором та ідеологічно переконати її, що в СРСР національно-революційна боротьба України не має перспектив і засуджена наперед на невдачу.

II. За своїм духовим обличчям сучасну українську молодь на рідних землях можна поділити на такі групи:

а) молодь, що займає високі посади відповідальних функціонерів в Україні та діти високих партійних урядовців. Ця молодь вірить у побудову комунізму, вислуговується перед Москвою і виконує роллю тюремних наглядачів над українським молодим поколінням;

б) вибрана молодь, що навіть фізично працює на підприємствах і в колгоспах, але належить до яничарів-запродавців, як, напр., різні герої соціалістичної праці, депутати верховного совєту, молоді директори підприємств і голови колгоспів, бригадири «комуністичних бригад праці», комуністичні передовики, ударники, майки тощо. Це ті, кому Москва дала різні привілеї, добре матеріяльне забезпечення і т. п. Це та молодь, яка є московсько-большевицьким знаряддям, щоб ідеологічно розкласти пересічну українсь-

ку молодь. Ця молодь віддана компартії та советському урядові;

в) так зв. «аполітична» молодь, яка чинить московському окупантові активний і пасивний спротив, шукаючи власних ідеологічних переконань і поглядів на життя. Москва називає таку молодь «критиканами», пігілістами, дармоїдами, стилягами, зараженою буржуазною ідеологією, міцухами. Ця молодь відчуває себе українцями як свідомо, так підсвідомо;

г) молодь, яка має виразну українську національну свідомість і чинить на всіх відтинках життя спротив московському окупантові, досить часто застосовуючи навіть терор проти різних большевицьких функціонерів в Україні.

Щодо української молоді — підлітків до 10-12 років віком, то її тяжко конкретно схарактеризувати, бо її виховання залежить від багатьох умов, зокрема від самих батьків, які також виховувалися під московсько-большевицькою окупацією. Виховання підлітків значно залежить і від державно-суспільної системи виховання окупанта в Україні.

Щодо української молоді — підлітків до 10-12 років віком, то її тяжко конкретно схарактеризувати, бо її виховання залежить від багатьох умов, зокрема від самих батьків, які також виховувалися під московсько-большевицькою окупацією. Виховання підлітків значно залежить і від державно-суспільної системи виховання окупанта в Україні.

3 поетичної творчости членів СУМ-у

О. КАПІТАНЧИК

МОЯ ВОЛИНЬСЬКА ЮНІСТЬ

Під блакитним небом — золоте колосся,
Маленька хатина на краю села...
Там, де щастя, горе водно сплилися,
Там моя волинська юність розцвіла.

Там, де море хліба, де пшениць поклони,
Де шляхи на Київ сходять в даліні,
Де в неділю кличуть до церковці дзвони...
Ох, як про це любо згадувать мені!

Ось на південь глянеш — засиніють гори,
А глянеш на північ — пуці та ліси.
Вздовж шляхів шепочуть про щось осокови
І нема над нашу більш ніде краси.

Вийдеш бо босоніж, станеш на порозі:
Чуєш спів пташиний, дзвінкий як луна.
А йому вторують діти при дорозі...
Ну скажіть, чи є десь краща сторона?

Під блакитним небом, у саду — хатина,
Пещена вітрами на краю села.
То Волинь чудова, золота Вкраїна,
Де моя прегарна юність розцвіла.

28. 1. 63.

ВЕРБОВИЙ ЛИСТОЧОК

І. БРОЗНИЦЬКИЙ

Це було давно і не над Ярою-річкою, а над річкою Луганкою. в українському степовому місті. Герої, про яких буду оповідати, були звичайні молоді робітники-учні піло-насікального заводу: Леснід Висоцький, Опанас Позняков і Миксела Гончаров. А тому що хлопці не хотіли бути звичайними робітниками-чорноробами, то вони вчилися у фабрично-заводській школі. Матері їх були українки, батьки — чужинці.

Ще маленькими хлопчиками вони здружилися. Тоді місто переживало революцію, відбувалися бої, мінялася влада. Цікаві до всього, як і всі діти, вони бували в найнебезпечніших місцях. Нераз вони виходили далеко за місто, аж на Гостру Могилу, щоб там, після бою, назбирати порожніх гильз, а часом знайти й якийсь набій. Та революція закінчилася, хлопчакі підросли, почали вчитися. Після школи бігали понад Луганкою, іноді рибалили, а в неділю, коли мали більше вільного часу, ходили за місто: на степ подивитися. Любили вони свій степ особливо весною, коли узбіччя балок вкриті килимами степових квітів, а на незораному цілинному просторі весняний вітер хвилює морем ковили, кошики тирсу.

В одну з таких неділей вони побачили на Гострій Могилі незвичайних для них людей: робітники з лопатами, старий дідусь з золотими окулярами на носі. Це зацікавило юнаків і во-

ни почали приглядатися до роботи і прислухатися до розмов. А тому що старенький дідусь з окулярами на носі, не був такий сварливий, як їхній майстер на заводі, то хлопчакі скоро з ним здружилися: кожний камінець, чи викопаний черепок приносили йому, показували, розпитували. Дідусь багато оповідав про степові могили, про бої, про козаків, а на прощання, коли експедиція закінчила працю, подарував їм декілька книжок.

Читали ці книжки, ще більше полюбили степ, свою Гостру Могилу. З неї часто вони дивилися вдалечінь, куди показував їм дідусь: там мала бути найвища Савур Могила. Замислені, задивлені в далечінь, часто співали:

Там волю діди боронили

І там поховали її.

Я вірю, святі їх могили

Розбурхали б сили мої.

Юнаки співали, а роки йшли. Тяжкі роки для України 1929 і 1930 рік. Від окружної в'язниці до залізничної станції майже щотижня вулицями міста прогнали сотні в'язнів: селян, городян. По вузьких панелях за ними поспішали заплакані жінки, діти, щоб хоч востаннє надивитися ще на рідних. А газета «Луганська Правда» щораз писала про контрреволюційну організацію СВУ і СУМ.

На заводі комуністи збирали збори, вимагали кари смерті для Єфремова, Павлушкова та інших. Бачили і чули все те Леонід, Опанас, Микола і інші

їхні друзі. І коли над звільненою від криги Луганкою зазеленіли старі гілясті верби, юнаки, закинувши вудки в річку, до пізньої ночі сиділи і радилися. Згадували старого дідуся з окулярами на носі, що дав їм на прощання книжечки на Гострій Могилі і так їм хотілося побачити його тепер, наче б він дав би їм найкращу пораду. В одному вони були певні, що всіх членів СБУ і СУМ-у не арештували. Хтось мусів залишитися там в Києві на волі. Але до Києва більше ніж п'ятьсот кілометрів. Вони були певні, що в Києві вони таку людину зустрінуть, яка їм порадить що робити, власне не що, а як треба робити. Треба тільки поїхати. І ось на таку подорож погоджується Леонід. Він поїде без квитка, залізницею, треба тільки трішки грошей на харчі і на всякий випадок.

Два тижні Леонід проблукав вулицями Києва, спав ночами на залізничній станції, іноді над Дніпром і повернувся до хлопців з «пустими руками». Над Луганкою, під вербами, Леонідові винесли сувору догану товаришів, але там же і обрали його старшим сумівської п'ятірки. Це було на початку червня 1930 року.

Химерний план повстання розробив Леонід, але в засаді вірний: вночі захопити Луганське ГПУ, звільнити в'язнів, а там напевно сидять люди, які даліше будуть робити те, що треба. Він же піде зі своїми хлопцями звільнити в'язницю. Так мріяли юнаки-сумівці в липні 1930 року.

Не пригадую коли це саме було, але напевно це було на початку серпня. Комendant ГПУ Чепель відчинив двері і до камери число 12 увійшов юнак.

Увійшов як до своєї кімнати, махнув до гори великим руським чубом, дійшов до вікна, зупинився... Двері вже були зачинені. Я сидів на своєму тапчані. Юнак повів очима по стелі, глянув на мене, усміхнувся.

— А ти чого, козаче, зажурився? — і поклав свою неюнацьку руку мені на плече. Це був Леонід.

З ним ми заприятелювали дуже скоро, що буває рідко в тих умовах, бо до кожної нової людини треба добре придивлятися, чи не шпигун буває, бо й такі речі часто ГПУ робило, підкидаючи своїх агентів.

Поглядом молодого орляти він змряв старого округового агронома Луганської округи, Михайліва, який звернувся до нього по-російському. Пізніше він дуже шанував цього агронома, найбільше за те, що той був старим революціонером і боровся проти московського царя, але завжди докоряв йому, що він прожив десять років в Україні і не навчився говорити по-українському.

Слідчий Івашко був молодий слідчий ГПУ і напевне хотів добре вислужитися, а тому до зізнань Леоніда додав не мало і своєї фантазії. Леонід підписував усе. Він знав, що йому, як неповнолітньому юнакові, надто великої кари не буде. Одного не дозволив слідчий Івашко Леонідові, це побачення з матір'ю. А цього Леонід найбільше хотів. Лист паперу, дрібно списаний і старанно згорнутий, Леонід завжди носив з собою. Він казав, що за всяку ціну він мусить передати те мамі. Але як передати?

Рухливий завжди, навіть рвучкий в своїх рухах, одного разу Леонід як ужалений скочив з тапчана, міцно стукнув

кулаком і вигукнув своє любимо «єврека». А після того, зовсім поволі, взяв лист паперу і почав писати. Через деякий час постукав у двері і віддав написане комендантові. Коли Леонід пішов на допит, то пройшло добрих пару годин, поки він повернувся. До камери увійшов похнюпившись, з сумним виразом на обличчі, але коли двері зачинилися і кроки коменданта стихли в коридорі, Леонід схопився за живіт і залився тихим сміхом. Сміявся так декілька хвилин, а тоді підступив до мене, вдарив рукою по плечі, а другою положив переді мною вербовий листок: — На, це тобі, з волі!

На тапчані лежав вербовий листок. Так, він був з волі, бо її близько верба не росла.

— А тепер, слухай, — і почав Леонід, — розкажи мені, що то за камера ч. 18, бо мій Івашко мені обіцяв її за сьогоднішню

прогулянку. Ще над Луганкою він сказав, що застрілить мене і скаже, що я втік, а потім сказав, що раніш ніж мене розстріляють, дасть мені скоштувати камери ч. 18.

Про камеру ч. 18 я дещо знав і вже хотів оповідати, але Леонід мене перебив.

— Ні, я її побачу сам, це не втече, раніш я тобі розповім, як я пошив у дурні свого слідчого. Я написав йому, щоб він викликав на допит, бо хочу у всьому признатися. На допиті я йому сказав, що маю пістолі захозаного над Луганкою в одній вербі. Ти ж знаєш, що я над Луганкою виріс і знаю кожний кущик і пенюк. Івашко домагався, щоб я точно сказав де та верба росте. Він Луганку теж знає добре, напевно собака не раз слідкував за нами. Але я так путав, що він переконався, що найкраще він мене візьме з собою. Отож ми пішли. Для мене

Вільноручні вправи з вінками юначок Співки Української Молоді на одному із Здвигів української молоді в ЗДА

було найголовніше провести Івашка через те місце, де наш маленький город. На тому городі ростуть помідори. Звичайно, я прикидався, що дуже голодний, ідучи городом зривав помідори. Коли я влучив такий момент, що Івашко не побачить, я під один куць положив записку. Мама збирає помідори щодня. Ти зрозумів тепер? А тоді я псвів Івашка не до верби, а до свіжого вербового пенька. Ту вербу хтось зрубав перед моїм арештом. Коли я став перед пеньком і сказав, що тут була верба, він, дурень, ще не зрозумів, що я його обдував, бо запитав мене чи я не знаю, хто ту вербу міг зрубати. Але потім, мабуть, догадався, бо почав мене лаяти. А це, вербовий листочок, це з другої верби, я приніс тобі, щоб доказати, що я був на волі над Луганкою. Так закінчив Леонід оповідання про свою денну пригоду.

Камери ч. 18 Леонід не скоштував. В луганському ГПУ в цій камері розстрілювали. В останній раз я бачив Леоніда з товаришами в луганській в'язниці 1931 року. Ми всі вже тоді були засуджені, хоч не знали ще своєї карі і ждали етапу в концтабори. В ті роки засуджені політичні мали деяку волю. Ми мали право в певні години виходити до в'язничного клубу, готувати вистави. Я працював тоді у в'язничній школі дорослих

вчителем, а Леонід допомагав кіномеханікові. Опанас грав у струнний оркестрі і вчив мене трішки грати на мандоліні.

Та найбільш завзятим був Леонід. Своім завданням він поставив влаштувати мені втечу з в'язниці. Не знаю як, але він домовився, що до в'язничного муру в певний час, як він повідомить, має під'їхати дівчина-козачка верхи на коні і матиме ще одного коня. За його пляном, я мав утікати через стіну. Для того він мав уже мотузку метрів з десять, мав великий камінь, який би зрівноважив мою вагу, як його прив'язати до мотузка і перекинути через стіну. Все питання було, як погасити світло на вежах, де стоять у ночі вартові. Він думав, що можна зробити з будки, де кіноапарат, коротке замикання і електричні дрони перегорять і світло погасне скрізь. Але коли він таке коротке замикання зробив, то світло згасло в в'язниці, але на вежах не згасло. Це була велика прикрість для нього і він почав шукати іншого способу. Та тим часом цих молодих юнаків забрали на етап. Не знаю добре, але як довідався я пізніше, то всі вони, молоді луганські сумівці, були засуджені на три роки і вивезені десь в середню Азію.

Такими були молоді сумівці, а між ними і Леонід Висоцький.

... А в серці тільки ти,
Єдиний мій коханий краю!
Все, все, чим красен людський
[вік короткий,
Лишила я в тобі, моя Елладо...
Леся Українка

ДЕМОСТЕН І ТІНЬ ОСЛА

Балкани сколихнулись:

— Атени, бережись!

Когорти македонські

Це двигнулись униз. —

Когорти македонські

Засталені в боях.

Пилип сурмить атаку,

Дрижи, Ареопаг!

І страх обняв городських,

Тремтять геронти всі.

Приказ: зігнати віче!

Вітчизна у вогні!

Ліниво тягнуться маси

Безвольних сіромах.

Кривавий біль стискає

Демостена в грудях.

— Народе ти, атенський,

Година люта йде,

Дуднять полки варварські,

Пилип зашморг несе!

Хто любить отчу славу,

У кого серце б'є:

Готуйсь на прою криваву,

Хай волю відстає! —

Та нарід і не слуха;

Зірвалась буча, гам.

— Сам йди на бій, старухо,

Пилипу на пролам!

Нам солодко без боїв,

Чи македонець — хам?

Навіщо панська воля

Атенським біднякам? —

До болю стало важко

Трибуну-мудрецю.

Урвав свою він мову,

Зорить мовчки юрбу.

А далі руку владно

Угору він підняв:

— Атенці, люба казка,

Розкажу байку вам! —

І вмент вся чернь зніміла,

Мов після диму рій.

Зачав Демостен казку

У тишині глухій.

— Раз двоє осла гнали

По піщаних степах.

Один найняв в другого

Тварину за дукат.

А в полудневу спеку

Наємник зліз з осла

І в затінок від нього

Вигідно, знай, ляга.

Ні, каже другий араб,

Не правильно, браток!

Я в найм оддав тварюку,

Не з неї холодок! —

Урвав тут Демостен,

Народ в напрузі жде.

»Давай, розкажуй більше!

Який кінець буде?»

Тоді зідхнув мудрець:

— Народе мій, чудний,

Як важко взнать тебе,

Який химерний ти!

Про ослин холодок

Ти слухаєш байок,

Рятунок же Атен —

Пустий для тебе звук!

Загинеш, пропадеш

Як степовий полин.

Недбалством прозведений

Атен святих загин! —

ЗА ГРІХИ БАТЬКІВ

Оповідання

Повагом перехилиється невелике небесне коромисло й одним раменом спускає за виднокруг сонце, а другим з-за східнього витягає місяць. Місяць сьогодні чистий, круглий і блискучий, як нова мідяна копійка. Він напевне дуже важкий і ховзкий, а тому коромисло перехилиється обережно й поволі, щоби, бува, зрадлива ноша не спорскнула і не впала знову у засвіти. Небо холодне, тужавіє, темніє, і в ньому з'являються дірочки, проточені золотими панелями.

По один бік дороги, геть аж до самої ріки світить пустою бурякова плянтація, по другий — сердито скрегоче посохлим листям невижата кукурудза. Осінь. За рікою вперто й одноманітно-нудно читає передовицю «Правди» трактор, йому притакує голосним, але непереконливим голосом якийсь активіст («гав-гав-гав!...»), а якась утомлена на буряках орденоска не витримує і на повний голос позіхає: «М-м-у-у-а...»

По дорозі, що веде до залізничної станції на цілих півкілометра розтягнувся гурт студентів, що повертаються додому. Вони приїхали «ліквідувати буряковий прорив»¹⁾ у колгоспі, й оце, скінчивши копання та чищення, повертаються назад у місто. У серцях вже втихла злість на владу за цих три дні роботи на буряках, за безсонні ночі на повній бліх колгоспний соломі й за харчі, ще гірші, ніж в студентській їдальні. Все це вже позаду, й студенти радіють. Ідучи дорогою в напрямі до станції, вони сміються, жартують і співають.

Лев і Дося йдуть останні, залишившись геть позаду від товаришів. Вони також сміються та жартують. Може, навіть веселіше від решти, бо мають до того окремі підстави. Сьогодні для них взагалі все якось так надзвичайно щасливо складається: Левко забув свою боклажку й мусів вернутися, а Дося набрала за шкарпетку землі й сіла, щоби перезутися. Саме вставала, як надійшов Левко з боклажкою. І так, не змовляючись, опинилися поруч, далеко від гурту.

Крім цього щасливого випадку, сьогодні все якесь не таке, як звичайно, а краще, врочистіше: повітря пахне осінню особливо виразно, небо виїмково синє, місяць неймовірно великий, і та хмара, що чорніє над доторяючим заходом, має невидано-чудернацьку форму. Навіть оці погана, стара кукурудза сьогодні ожила. Трясе облізлою кичкою і щось шепче багатозначно, шепче!... Підгледіла секрет стара хитруха — і радіє. А яке їй діло, пльоткарці?! Стояла б собі нишечком і мовчала б. Бо ж ні Дося, ні Левко ще

1) Відставання, невиконання норм праці.

самі досі нічим-нічим не зрадилися в тому, що вже цілий рік носили у своїх серцях. Вдавали, що нема між ними нічого. Отак собі — товариші по інституту. Інколи вони випадково зустрічалися й ходили вулицями міста, інколи сиділи за одним столом у бібліотеці, пару разів Левко заходив до Досі додому, де його почастивала чашем і розмовою Досина бабуня. Але більшого не було нічого. Про почування, які наростали й кріпили з кожним днем, молоді люди не говорили ще, навіть не важилися натякати на них. Були ці почування надто ніжні, надто глибокі й мусіли визріти, мусіли дочекатися властивого моменту для виявлення. Того самотнього моменту, який випадає для кожної великої речі лишень раз у житті.

І в цей вечір також ні Дося, ні Лев, повертаючись із колгоспного поля, не думають про освідчини. Лишень їм обидвом видається, що сьогоднішній день якийсь особливий, неподібний на інші. Інакше й вони обидвоє: Левко не такий суворий і замкнутий, як завжди, а Дося — сміливіша і наче якась рідніша, доступніша.

Вона перша зауважує це вголос:

— Ти сьогодні наче б не той...

— Який «не той»? — усміхається Левко, бо ж і сам знає, що він інакший.

— Ну, не такий пісний немова як звичайно.

— Уважаш мене пісним немовою?

— А певне! Ходити постійно сквашений, наче б при труні секретаря обкому партії знаходився...

Лев сміється:

— То тоді хіба в мене сьогодні такий настрій...

— Який?

— Наче б я при труні... Та ні, що за порівняння?! Цур йому! Не говорім про погані речі, Досю, не псуймо краси вечора. Й сьогодні справді, як ти кажеш, тріхи «не той».

— А чому?

— Хіба я знаю? От бувають такі хвилини, коли людина раптом хоче забути все і стати самим собою, хоче бути щасливою.

— То ти сьогодні хочеш бути самим собою?

— Угу.

— А в інші дні ти не буваш самим собою?

— Ні.

— Дивно.

— Звичайно, що дивно. Але ти не говори про це, бо я знову стану пісним немовою.

— Таємниця?

— Чому б — ні? Кожен має свої таємниці. Ти також... — він раптом сильно стискає дівчині лікоть і перехиляється до неї. — Адже ти маєш таємницю, яку хочеш укрити переді мною? Маєш?...

— Як і маю, то не скажу! — старається якнайтвердіше промовити Дося, з трудом опановуючи голос, який починає тремтіти.

— Не скажеш? — іще більше перехиляється до неї Левко і міцніше стискає її лікоть. — Справді, не скажеш?...

— Ні.

— А як я вгадаю?...

Говорить багатозначно і м'яко, від чого в дівчини починає сильно стукотіти серце і віддих робиться нерівним.

— Не вгадаєш, — каже вона, погано розбираючись у тому, що говорити.

— Вгадаю, дівчино, вгадаю!.. — сміється Левко. — Твоя тасм-ниця — моя тасмниця, а наш радісний сьогоднішній настрій також має спільне джерело...

— Та ну?! — вдає здивовану Дося. — Яке ж то джерело?

— А ти ніби не знаєш?

— Ні.

Не зустрічаючи спротиву, він цілком заволодіває рукою дівчини і міцно впирає її пальці поміж свої. Від того Досі видається, що по її тілі на зміну пробігають хвили горячі й холоду, радості й страху.

— Не знаєш? — перепитує він, безперестанку сміючись. — Ой, бо знаєш!..

— Не знаю... — вже ледве ворухнеть дівчина неслухняними устами.

— Як же ти не знаєш такої простої речі?! Та причина нашої радості в тому, що ми помогли колгоспові з бурякового прориву вилізти...

Дося з досадою висмикує свою руку і, щоби скрити розчарування, зі штучним ентузіазмом підхоплює пісню, яку співають студенти попереду. Лишень вони підмінили «січових стрільців» «червоними стрільцями», а Дося йде ще далі:

»А хто піде з нами,
Буде цукор мати,
Ми йдем до колгоспу-у-у
Буряки копати«.

Левко тим часом підіймає загубленого на дорозі буряка і починає його різати кишеньковим ножиком.

Зауваживши це, Дося уриває пісню і накидається на парубка з удаваним обуренням:

— Ти ж навіть оце державне добро псуєш, га? Та через цього буряка може бути плян зірваний, і тоді хто буде відповідати?!

— Я, звичайно. А тобі за ударну роботу і за оборону соціалістичних буряків належить буряковий орден. Струнко!

Він загороджує дівчині дорогу, вдаючи, що хоче почепити бурякову зірку їй на груди.

— Іди геть! — відбивається Дося. — Занеси свого ордена на цукроварню!

— Заніс би. та дороги не знаю. Я не тутешній.

— Що ж там не знати? На кінці язика, як люди кажуть. Це — зовсім близько, навіть і двадцяти верстов не буде.

— Двадцяти верстов?! Ой, лишенько! Двадцять верстов, ще й цукроварня на кінці змістилася! Такий язик може мати тільки агітпроп ЦК ВКП(б) у Москві.

— Дивись, дивись! — дивується дівчина. — Ти сьогодні не тільки веселий, а ще й відважний!

— А так, — підтверджує Левко. — Я сьогодні трошки п'яний від радості, а п'яні люди завжди відважніші.

— Дійсно, ти сьогодні цукрового буряка нагадуєш. Я певна, що, коли би тебе самого завезли на цукроварню, то з тебе вийшло би, як не мішок цукру, то принаймні бочка м'яси...

Обидвоє сміються розкотисто та сердечно. А з ними сміється все довкруги: місяць, зорі, трактор по другому боці ріки і навіть стара пліоткарка кукурудза.

— От, ми теревенимо, теревенимо... А поїзд? — раптом пригадує дівчина.

— Справді, — дивиться на годинника Левко. — Можемо спізнитися. Але, знаєш, що? Ходімо навпростець через кладку на он той горб. Тудюю вдвоє ближче...

Скрутивши ліворуч, обидвоє біжать наперелай, спочатку просто через поле, а потім стежкою, що веде до кладки. По дорозі Дося натрапляє на розкішний кущ лопуха, нариває повні жмені реп'яхів і починає ними бомбардувати Левка в спину. Він відриває реп'яхи від себе і ціляє ними в дівчину. А що має меткішу й сильнішу руку, то, звичайно, виходить переможцем.

Так, з жартами й сміхами добігають до хиткої кладки. Невеличка, але прудка й повноводна ріка, по протилежному березі обсаджена густими вербами, мальовничо оперізує горб, неначе охоплює обручем, щоби не розсипався. Вона моргає тисячами жовтих очей і намагається втонити відбиті на воді тіні. А кладка крекче і дрижить під енергійними кроками двох пар молодих ніг, посилаючи лункий відгомін десь далеко поза горб.

— От возьму тебе і штовхну зараз у воду! — погрожує Дося.

— Ану!

— Що «ану»? Візьму і штовхну!

— То чому ж не штовхаєш?

Обертається й стас до дівчини лицем у лице. При світлі місяця виразно видно, як грайливо блищать його очі й чутливо тремтять гарно викресні, тверді мужеські уста. Ці уста завжди бентежать Дося, а сьогодні — тим більше.

Та ну тебе! — піяконіє вона. — Ще розмокнеш у воді...

— А, не хочеш?! Тоді я тебе...

— Ай!...

Дося скрикує не жартуючи, бо Лев несподівано підхоплює її, мов пір'їну, на руки, підносить угору і бігом перебігає решту кладки. На березі ще раз підкидає дівчину вгору й аж тоді ставить на землю, переможно сміючись:

— А що? Чий батько дужчий?

Перелякана Дося не може отямитись.

— Ну, чи ти не божевільний, Левку?! Чи ти й справді сьогодні впився?! — картає вона хлопця, важко дихаючи від щойно пережитого хвилювання. — Кладка — як сірник! Гойдається на всі боки, а ти... Ет, іди геть!

Вона гнівно відвертається й має намір відійти, але він ловить її за руку і не пускає.

— Не сердься. Дося. — просить. — Я, коли хочеш, можу віднести тебе назад і поставити на те саме місце... Ці!.. Цить! — таємничо кладе палець на уста і прислухається. — Чуєш?

Зацікавлена дівчина вмиль забуває про свій гнів.

— Що таке? — питає, навіть трохи стривожена.

— Не чуєш? Ось, ходи сюди, послухай...

Дося слухняно дає себе підвести до урвистого берега і похи-

ляється разом з Левком над водою. Але не чує нічого, крім рівномірних плесків води, яка полоще коріння похилених верб.

— Це!.. Слухай, що каже ріка... — шепче Левко, і Дося починає розуміти, що він попросту жартує.

— Що ж вона каже? — мимовільно задивляється вона на хлопцеві уста, від яких здається, пашисть жаром.

— А ти не чуєш?

— Чую. Каже: »Хлюп-хлюп«... І що з того?

Смішно, але обидвоє вони, наче змовники, говорять шепотом і з найповажнішими мінами слухають плескоти ріки.

— Ні, — врешті крутить головою Лев, — вона каже щось іншого...

— Вигадай, вигадай...

— Не вигадаю, Досю. Послухай. Ріка виразно каже: »Люблю, люблю!«

Дівчина мало не скрикує: »А й справді!« Бо те »люблю, люблю« видається їй відгомоном власного серця на воді. Але вона, звичайно, не зраджується.

— Та невже? — робить великі очі. — Ану, дай я ще послухаю...

Прислухається напружено, аж морщить брови.

— Ну?..

— То ти не дослухав, — випростовується Дося. — Вона каже: »Я кляю, я кляю!«

Левко хоче ще раз послухати, але дівчина скрикує:

— Ой, чого ж ми баримось?! А поїзд?!

І кидається на горб з такою швидкістю, що Левко ледве встигає за нею.

За кілька хвилин вони вже осягають вершка і, задихавшись, зупиняються, щоби трохи відпочити.

Горб з усіх боків загородили велетенські полотна української ночі пензля Куїнджі. Ні, не Куїнджі, а Самого великого Творця. Он — село з ясними стінами мініатюрних хат, що фосфорично сяють до тремтливих зір, блискуча ріка, що несе на собі струшені з місяця пелюстки, сам величезний і вдоволений місяць угорі, червоні цегляні будинки станції в оточенні позолочених осінню лип і срібна ниточка залізниці, що зникає десь у вечірній імлі, — все це якесь таке своєрідне, таке питоме, таке рідне, що не може не зворушувати.

— ІЩо за краса! — щиро, з глибини серця виринається в дівчини. — Здається, що звідси ближче до неба, правда? І, подивися, який чудовий місяць!..

Але Левко не дивиться на місяць — він дивиться на дівчину, що саме відгортає з чола пасми роздмуханого вітром капітанового волосся, і милується нею. При тому відчуває, що на нього насувається щось сильніше від нього самого, і він мусить скоритися. Крім усього видимого довкола, є ще щось більше, невидиме, щось таке, що робить недоступне доступним і неможливе можливим. Левко, може, й не знає, що для кожної речі є свій властивий момент, зате відчуває, що переживаної нагоди не можна втратити. Адже все ніби створене для того, щоби здійснити докучливе бажання, з яким боровся протягом цілого року. Чи, може, зрেকтис права — обіймати цей рівний стан, що тепліє десь під сіреньким жакетиком, заглядати в глибіню блакитно-сірих, кохаючих очей.

пестити каштанові кучері й цілувати ці принадні, свіжі й рожеві уста? Чому він такий смішний? Чому тікає від власного щастя? До дідька лисого зі страхом і філософією! Життя є життям, молодість є молодістю, а він, Левко, — не факір, а зрілий мужчина з крові й костей! Годі себе мучити!

— Досю, — питає дуже серйозно і дивиться дівчині просто в очі, — ти пам'ятаєш, що казала ріка?

Досю всередині здригається, але відповідає безтурботно:

— Казала, що кпить з тебе... Але ти дивися, який сьогодні гарний місяць!..

Впирає пальчик у його підборіддя і силкується відвернути від себе в бік місяця:

— Та дивися на місяць, кажу тобі!..

— А я хочу дивитися на зорю, — каже він урочисто, повільно вимовляючи кожне слово, ловить її руку й тулить до своєї щіки.

Тепер в очах дівчини блискає явний переляк, але вона намагається жартувати.

— Зорі там, на небі! — говорить вона.

— То не мої... — так само урочисто перечесть він і ловить другу її руку. — Ті холодні. А моя єдина зоря тут, на землі. Вона найкраща з усіх, бо люба й тепла... Досю, — знижує голос до ледве чутого шепоту і притягає дівчину до себе, — Досю, ріка казала: »Люблю, люблю!..«

Досю, тремтячи вся, протестує:

— Неправда, ріка такого не казала!..

Щастя також лякає. І тому дівчина має намір утікати. Але Левко цупко тримає її за руки і не пускає.

— Досенько, — каже рішучо й виразно, — може ріка того й не казала, але я кажу: я люблю, я! Кохаю тебе, Досю, вже рік, відтоді, відколи ми зустрілися в театрі. Пам'ятаєш?..

Досю чує, що вся холоне від божевільної радості й самими устами відповідає:

— Тоді йшла »Майська ніч«...

— Так, тоді йшла »Майська ніч«, де герой також називався Левком. А ти була в синьому платті з білим комірцем і...

— Цить! — раптом зойкає дівчина і закидає йому руки на шию. — Цить, не говори!.. Я тебе люблю ще більше!.. О, Левку!..

Припавши одні до других, уста починають говорити без слів тією мовою, яка зрозуміла без виинятку для всіх смертних на землі. Небо опускається зовсім низько, огортає закоханих, і вони летять у його синій висоті, ближче до мерехтливих зір і блискучого круглого місяця.

Чи була того щастя вічність, чи тільки мить, але свисток паротягу скидає молоду пару з-помежи зір назад на той горб, звідки вони піднялися в небо.

— Поїзд! — сплескує руками Досю. — Біжім!..

Ген-ген вдалині з-поза другого горба б'є світло, над яким здіймаються вгору клуби блискучої білої пари. На станції метушня, дзвінки і вигукни наказів.

Тримаючись за руки, Досю й Лев мчать униз, аж обидвом забуває дух. Та все ж Досю вибирає мить, зупиняється в гантованих сутінках старого клена, кидається хлопцеві на груди і пристрасно шепче:

— Левусю, я так страшно тебе люблю, що... Не знаю!.. Коли би ти мене розлюбив, то я хіба би збожеволіла!..

— О, Досенько, ти не належиш до тих, яких скоро розлюблюється! — запевняє він і сипле теплий дощ поцілунків на дівоче личко.

— Справді?

— Справді, моя зоре!

— Будеш мій навіки?

— Від тебе, Досенько, залежить.

— Ти ще сумніваєшся?

— Так, бо ти всього не знаєш...

— Що це має означати?! — сахється дівчина. — Ти мене лякаєш... Ти, може, жонатий? Маєш іншу?

— Ні, Досенько! Ти — моє перше кохання.

— А що ж тоді?

— Скажу тобі, але не зараз. Зараз нема часу. То — дуже поважні речі...

— Які?

— Поїзд, Досенько! Біжім!..

Ледве втискаються в переповнений вагон. Люди, клунки, мішки, кошики, тютюновий дим і сварка. Та молодим байдуже. Вони навіть раді, бо це все дає їм можливість стояти впритул, триматися за руки й розмовляти очима, не звертаючи на себе нічий уваги. Стоять, наче два змовники, щасливі своїм щастям, раді, що ніхто довкола них нічого не знає і не підозріває.

— Любиш? — питають її очі.

— Люблю!

— Тоді все інше не має значення, не може бути ніяких поважних речей!..

Стиск пальців там, унизу, де ніхто не бачить спущених рук, посвідчує щирість запевнення.

— Ти маєш тільки одного брата? — питає вона.

— Тільки його одного. Він та братова та двос племінників — оце вся моя родина. Тепер повезу тебе познайомити. Вони будуть раді. Дуже добрі вони люди. А племінники такі забіяки, що аж душу радують! Побачиш сама.

Ось і Хорошиївка. Боже, як не хочеться розплести сплетені пальці, розірвати погляди і розпрощатися на цілих два дні!

Але...

— До понеділка, Досю...

Зідхання.

— Де ми зустрінемося?

— Може, біля музею?

— Добре: о п'ятій біля музею. Вірніше, о п'ятій п'ятнадцять, або п'ятій двадцять, бо о п'ятій я щойно виходжу з роботи.

Ще би треба було так багато сказати, але б'є третій дзвінок.

— Допобачення, Досю!

— Допобачення!

Левко відчеплюється від східця вагону, коли поїзд уже рушає, і малоощо не платить штрафу. Але якось обходиться. Поїзд віддаляється, а з вікна має біла хустинка. Досина.

(Далі буде)

Люї Брейль — винахідник письма для сліпих

У 1809 році, в малому французькому містечку Купвре, у родині бідного римаря на прізвисько Брейль, народився син Люї. З братом і двома сестрами Люї виховувався хоч у дуже бідній, але щасливій родині. Вже змалку русавий Люї залюбки заходив до робочої кімнати і приглядався до батькової роботи. Батько Люї радів такому зацікавленню свого сина, бо думав, що він колись продовжуватиме родинне ремесло, але перестерігав Люї, щоб той не заходив сам до майстерні.

Але одного дня Люї знехтував пересторогу батька і зайшов сам до майстерні. Намагаючись наслідувати майстерну дію батька з ножем і шкірою, малий Люї ненароком пробив гострим кінцем ножа своє ліве око. На четвертому році життя Люї Брейль став цілковито сліпим, бо, через лікування знахаркою, зараження з лівого перекинулось і на праве око з фатальними наслідками.

Після цього, життя малого Люї ніби втратило сенс і рацію. Йому здавалося, що слі-

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
.	:
K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T
:	:	:	:	...
U	V	X	Y	Z	AND	FOR	OF	THE	WITH
..
W	FRACTION SIGN	NUMERAL SIGN	POETRY SIGN	APOSTROPHE SIGN	HYPHEN	DASH			
...
COMMA	SEMI COLON	COLON	FULL STOP	!	()	?	“	”	
.	:

«Азбука» письма для сліпих, яку винайшов Люї Брейль
(З англійськими поясненнями)

ний хлопець нікому не потрібний на цьому світі.

З приходом до містечка нового священика в життя Люї прийшла і свіжа надія. Добродушний отець Паллюї навчив Люї по новому відчувати красу життя і світу через явища природи, музику і релігію. Він часто говорив Люї, що перед ним ще багато нагод, а молитва і тяжка праця знайдуть йому мету в житті.

Згодом отець Паллюї постався, щоб Люї віддали до спеціальної школи для сліпих у Парижі. Якраз у тій школі Люї і відчув ті нагоди, про які колись йому говорив священик. В той час у світі не було задовільної форми письма для сліпих. Були спроби друкувати книжки великими піднесеними буквами, але вони виявилися не практичними і наука сліпих відбувалася усно.

Люї Брейль скоро переконався, що без спеціальних книжок навчання сліпих не даватиме тривких наслідків, а сліпі не зможуть робити поступу в

житті. І тут для Люї відкрилася велика нагода — винайти практичну азбуку для сліпих.

Замість звичайних букв Люї вирішив застосувати значки, що їх без труда могли б розпізнавати чутливі кінці пальців. Брейль працював над своєю ідеєю кілька років і вкінці йому прийшло на думку цілу його азбуку для сліпих сперти на шости точках, як у доміно. З допомогою цих шости точок йому вдалося випрацювати 33 різних комбінацій відповідних усім буквам, розділовим знакам і скороченням.

Люї Брейль присвятив усе своє коротке життя для допомоги сліпим. Згодом він сам став учителем у згаданій вище школі для сліпих у Парижі. Він помер у 1852 р., коли йому було 43 роки.

Ось так нещастя малого Люї може й через Боже провидіння стало великим щастям багатьох тисяч сліпих по цілому світі, всюди, де прийнято азбуку для сліпих Люї Брейля.

(За чужими джерелами)

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД «АВАНГАРДУ»

М. Коваль, Чикаго, 1 дол., С. Марчишин, Янгстаун, 0.40 дол.
Щиру подяку і привіт складає видавництво і ЦУ СУМ.

**ЗЫРКА НА ФОНД
ЮНОГО СУМ 1962 р.**

БЕЛЬГІЯ

Осередок	Зібрана сума
Львж та місцевості	
Серен і Шерат	3150 б.фр.
Звартберг	1500 "
Шарлеруа і місцевість	
Шатле	1050 "
Вам і місцевість	
Тюмед	780 "
Мораж	445 "
Тразені	420 "
Тамін	345 "
Ватерстей	285 "

Разом . . . 7975 б.фр.

КАНАЛА

Осер. СУМ у Віндзорі 28.00 дол.
(Коляда зібрана на різдвяній
вечері, влаштованій місцевими
організаціями).

Центральна Управа СУМ щиро дякує жертводавцям і Управі Осередка.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Альберт Лінде. Дякуємо за
присланий матеріал. Шкода, що
Ви не хочете виявити себе перед
нами, бо ми могли б дати Вам,
приватно, кілька добрих порад.
Напишіть нам свою адресу.
Привіт!

Вп. п. *М. Шeredин*, Австралія; *І. Олійник*, Німеччина; *»Мелькор«*, Австралія; *В. Матлага*, ЗДА; *Й. Строцький*, Австралія. Щиро дякуємо Вам за дописи. З причини редакційних труднощів у минулих місяцях не всі дописи були використані в журналі в той час, коли вони були актуальними. Просимо Вашого пробащення за це. Привіт!

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ «АВАНГАРДУ»

	річно 4 числа	одне число
ЗДА і Канада	— 2 дол.	0.50 дол.
В. Британія	— 12 шіл.	3 шіл.
Австралія	— 20 шіл.	5 шіл.
Н'меччина	— 6 НМ	1.50 НМ
Бельгія	— 80 фр.	20 фр.
Франція	— 8 фр.	2 фр.
Австрія	— 40 шіл.	10 шіл.
Південна Америка	— 1.20 дол.	0.30 дол.

УВАГА! КОЛЬПОРТЕРИ І ПЕРЕДПЛАТНИКИ В НІМЕЧЧИНІ!

Просимо звернути увагу на нову ціну »Авангарду«, яку ми змушені підвищити з 1.30 НМ на 1.50 НМ., щоб достосувати рівновартість до інших європейських країн.

В інших країнах відповідно до американського долляра.

Передплату висилати банковими чеками на адресу:

UNION DE LA JEUNESSE UKRAINIENNE

Comité Central

72, Boulevard Charlemagne, Bruxelles 4, BELGIQUE.

З Друкарні

»Української Видавничої Співки« в Лондоні

Printed by the "Ukrainian Publishers, Limited"
237, Liverpool Road, London, N. 1.